

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Δ.Π.Χ.Α. 7**

Της Μαρίας Παζιώνη

Επιβλέπων Καθηγητής: Νεγκάκης Χρήστος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Νοέμβριος 2014

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία είναι αποτέλεσμα εκτενούς αναζήτησης και έρευνας. Η ολοκλήρωσή της θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη και αμέριστη συμπαράσταση του καθηγητή μου κ. Χρήστου Νεγκάκη. Του εκφράζω ένα βαθύ ευχαριστώ, όπως επίσης θα ήθελα να απευθύνω θερμές ευχαριστίες και στον Λέκτορα κ. Λαδά Ανέστη, για την καθοδήγηση και την άμεση και ουσιαστική βοήθεια που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής της διπλωματικής αυτής εργασίας.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	5
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	11
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	11
3.1. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32: Παρουσίαση Χρηματοοικονομικών Μέσων	11
3.1.1. Σκοπός	11
3.1.2. Πεδίο Εφαρμογής.....	11
3.1.3. Εννοιολογική Προσέγγιση.....	13
3.1.4. Ταξινόμηση Χρηματοοικονομικών Μέσων: Υποχρεώσεις και Ίδια Κεφάλαια	15
3.1.5. Σύνθετα Χρηματοοικονομικά Μέσα	17
3.1.6. Παράγωγα	18
3.1.7. Ίδιες Μετοχές.....	21
3.1.8. Τόκοι, Μερίσματα, Ζημίες, Κέρδη.....	21
3.1.9. Λογιστική Παρακολούθηση των Χρηματοοικονομικών Μέσων	23
3.1.10. Συμψηφισμός Χρηματοοικονομικών Στοιχείων	24
3.1.11. Διαφορές Δ.Λ.Π. 32 - Ε.Λ.Π.	26
3.2 Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 7 Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις.....	30
3.2.1. Σκοπός	30
3.2.2. Πεδίο Εφαρμογής.....	31
3.2.3. Εννοιολογική Προσέγγιση.....	32
3.2.4. Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Μέσων	33

3.2.5.	Σημασία Χρηματοοικονομικών Μέσων για την Οικονομική Θέση και Απόδοση	33
3.2.5.1.	Κατάσταση Οικονομικής Θέσης	34
3.2.5.1.1.	Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων και Υποχρεώσεων	34
3.2.5.1.2.	Χρηματοοικονομικά Στοιχεία Ενεργητικού και Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις Αποτιμώμενα στην Εύλογη Αξία Μέσω Αποτελεσμάτων	35
3.2.5.1.3.	Επανακατάταξη Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού	36
3.2.5.1.4.	Αποαναγνώριση Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού	37
3.2.5.1.5.	Εξασφαλίσεις	38
3.2.5.1.6.	Προβλέψεις για Αναγνώριση Ζημιών	38
3.2.5.1.7.	Σύνθετα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Ενεργητικού με Ενσωματωμένα Πολλαπλά Παράγωγα	39
3.2.5.1.8.	Αθέτηση Όρων Δανείου και Ανεξόφλητα Χρέη	39
3.2.5.2.	Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων και Καθαρής Θέσης	40
3.2.6.	Λοιπές Γνωστοποιήσεις	40
3.2.7.	Φύση και Έκταση Κίνδυνων που απορρέουν από τα Χρηματοοικονομικά Μέσα	42
3.2.7.1	Πιστωτικός Κίνδυνος	44
3.2.7.2	Κίνδυνος Ρευστότητας	45
3.2.7.3	Κίνδυνος της Αγοράς	46
3.2.8.	Διαφορές Δ.Π.Χ.Α. 7 - Ε.Λ.Π.	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4		48
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ		48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5		55
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ		55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η παγκόσμια οικονομία υφίσταται σημαντικές αλλαγές. Αυτές οι αλλαγές είναι απόρροια του διεθνούς χαρακτήρα που έχουν αποκτήσει πλέον οι αγορές χρήματος και κεφαλαίου, της γενικότερης απελευθέρωσης του εμπορίου καθώς και της γενικότερης τάσης που επικρατεί για παγκοσμιοποίηση. Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα να βιώνουμε σήμερα ένα φαινόμενο ταχείας επέκτασης της χρήσης των χρηματοοικονομικών μέσων στην διεθνή χρηματοπιστωτική αγορά. Τα χρηματοοικονομικά αυτά μέσα επεκτείνονται από τα παραδοσιακά μέσα, όπως είναι τα ομόλογα, μέχρι και διάφορες μορφές παραγώγων, όπως είναι συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures), τα προθεσμιακά συμβόλαια (forwards) και οι ανταλλαγές (swaps).

Λαμβάνοντας υπόψη την σημασία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στους Ισολογισμούς και στα Αποτελέσματα Χρήσης όχι μόνο των τραπεζών και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και των βιομηχανικών επιχειρήσεων, είναι σαφής ο λόγος για τον οποίο είναι απαραίτητη η θέσπιση κάποιων γενικών προτύπων με παγκόσμια εφαρμογή που θα αφορούν την παρουσίαση και την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων, καθώς και τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις τους.

Επιπλέον, ένας ακόμη σημαντικός λόγος για την θέσπιση αυτών των προτύπων είναι εξαιτίας των μεγάλων σκανδάλων που ξέσπασαν στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α. την τελευταία δεκαετία που αφορούσαν την ακατάλληλη χρήση των παραγώγων και την αποτυχία γνωστοποίησης πληροφοριών σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα της παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.¹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το χρηματοοικονομικό σκάνδαλο της ENRON, της μεγαλύτερης εταιρείας ενεργειακών συναλλαγών στον κόσμο, η οποία χρησιμοποίησε αναξιόπιστα Δημοσιευμένα Λογιστικά Στοιχεία και λόγω της απουσίας ηθικών αναστολών στη συμπεριφορά της Διοίκησης οδηγήθηκε στην κατάρρευση της.

Επομένως, εξαιτίας των ανωτέρω παραγόντων και λόγω των πολλών προβλημάτων που προέκυπταν από την παραδοσιακή λογιστική και μετά από πολλές συζητήσεις και έρευνες, η

¹Ighian (2012) , Sorin and Silvia (2009).

IASC σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών του Καναδά εξέδωσε στα μέσα της δεκαετίας του '90 το Δ.Λ.Π. 32 – Παρουσίαση Χρηματοοικονομικών Μέσων. Το Δ.Λ.Π. 32 συνεπώς έχει ως στόχο την παρουσίαση και ορθή ταξινόμηση όλων των χρηματοοικονομικών μέσων που χρησιμοποιεί μία οντότητα. Επίσης αναφέρεται σε παράγοντες που επηρεάζουν την αξία, τον χρόνο και τον βαθμό αβεβαιότητας των μελλοντικών ταμειακών ροών της οικονομικής μονάδας που απορρέει από τα χρηματοοικονομικά μέσα, καθώς και τις λογιστικές πολιτικές που εφαρμόζονται γι' αυτά.

Στις αρχές του 2005, το I.A.S.B. κρίνοντας ότι υπάρχει ανάγκη για αναθεώρηση και ενδυνάμωση των γνωστοποιήσεων του Δ.Λ.Π. 32 εξέδωσε το Δ.Π.Χ.Α. 7 – Γνωστοποίηση Χρηματοοικονομικών μέσων. Αυτό το πρότυπο συμπληρώνει τις αρχές του Δ.Λ.Π. 32 και απαιτεί γνωστοποιήσεις για την σημαντικότητα των χρηματοοικονομικών μέσων σχετικά με την χρηματοοικονομική θέση και απόδοση της επιχείρησης, όπως επίσης και ποσοτικές αλλά και ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με την έκθεση της οικονομικής μονάδας σε κίνδυνο.

Συνεπώς, το Δ.Π.Χ.Α. 7 ανέλαβε τον ρόλο ενημέρωσης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων για την έκθεση της επιχείρησης σε διάφορους κινδύνους που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά μέσα, όπως είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο κίνδυνος της αγοράς, όπως επίσης και πληροφόρηση για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να γίνει σωστή διαχείριση του κινδύνου. Αυτές οι πληροφορίες προσφέρουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων το απαραίτητο υπόβαθρο για να είναι σε θέση να αξιολογήσουν ορθά την χρηματοοικονομική θέση και την απόδοση της επιχείρησης, όπως επίσης και το μέγεθος και την αβεβαιότητα των μελλοντικών ταμειακών ροών της.

Η παρούσα διπλωματική εργασία κατά συνέπεια, έχει ως στόχο την εξέταση του θεσμικού πλαισίου που αφορά την παρουσίαση και γνωστοποίηση των χρηματοοικονομικών μέσων μέσω της ανάλυσης του Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Π.Χ.Α. 7, όπως αυτά έχουν εκδοθεί από σημαντικούς φορείς θέσπισης των λογιστικών προτύπων. Επιπλέον, στόχος της εργασίας είναι να γίνει κατανοητή η σημαντικότητα της χρήσης των χρηματοοικονομικών μέσων σήμερα από όλες τις οικονομικές οντότητες παγκοσμίως, καθώς και η σωστή απεικόνισή τους στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων με σκοπό την σωστή πληροφόρηση των χρηστών και όχι την παραπλάνησή τους. Τέλος, πρέπει ακόμη να καταστεί σαφές το πόσο σημαντικό είναι να γνωρίζουν τα μέλη που διευθύνουν και παίρνουν τις αποφάσεις σε μία οικονομική μονάδα, τους κινδύνους που απορρέουν από την κατοχή και χρήση των χρηματοοικονομικών μέσων καθώς και πώς να προστατευτούν από αυτούς.

Όσον αφορά τα ερευνητικά ερωτήματα που διαπραγματεύεται η παρούσα εργασία, ένα θέμα που διερευνάται είναι το πληροφοριακό περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων που αφορούν τον τρόπο παρουσίασης και ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων καθώς και τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται να γίνουν με στόχο την καλύτερη ενημέρωση των χρηστών. Αξιόλογο επίσης θέμα που διαπραγματεύεται η εργασία είναι η χρησιμότητα της εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα από τις επιχειρήσεις σήμερα.

Η ύπαρξη πολλών διεθνών επενδυτών στην παγκόσμια οικονομία δημιούργησε την ανάγκη για αύξηση της συγκρισιμότητας μεταξύ των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Γι' αυτό το λόγο έχει καταστεί απαραίτητο να αυξηθεί η αξιοπιστία των πληροφοριών που ανακύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις. Τέλος, στην παρούσα εργασία γίνεται διερεύνηση των συνεπειών της εφαρμογής των ανωτέρω προτύπων από τις επιχειρήσεις, όπως για παράδειγμα εάν η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων που αφορούν τα Χρηματοοικονομικά Μέσα επηρεάζουν την κεφαλαιακή διάρθρωση των επιχειρήσεων καθώς και τον δείκτη χρέους τους.

Με την είσοδο όμως των Διεθνών Λογιστών Προτύπων δημιουργούνται επίσης πολλά εύλογα ερωτήματα, για το εάν οι επιχειρήσεις διαθέτουν το κατάλληλο προσωπικό προκειμένου να κατανοήσουν και στην συνέχεια να εφαρμόσουν τα πρότυπα αυτά. Είναι προφανές ότι δεν αρκούν οι απλοί λογιστές για να υποστηρίξουν την ανάλυση και την εφαρμογή των προτύπων των οικονομικών μονάδων, αλλά χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό που διαθέτει ειδικές γνώσεις για την παροχή ορισμένων γνωστοποιήσεων.

Γι' αυτό το λόγο, για παράδειγμα μια μικρή εμπορική εταιρεία δεν είναι φυσικά υποχρεωμένη να αναφερθεί σε όλες τις γνωστοποιήσεις του Δ.Π.Χ.Α. 7. Σε αυτήν την εργασία επομένως, γίνεται μία προσπάθεια, για την ορθή κατανόηση σε βάθος των προτύπων που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα, ώστε να κατανοήσουμε την σημαντικότητα τους για τον προσδιορισμό της οικονομικής θέσης της επιχείρησης, των αποτελεσμάτων της, αλλά και την προστασία της από τυχόν κινδύνους που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Η δομή της παρούσας εργασίας αποτελείται από πέντε κεφάλαια που έχουν ως στόχο την αναλυτική παρουσίαση του θέματος και την εκπλήρωση του σκοπού της, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μία επισκόπηση της βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε, παραθέτοντας τις απόψεις σημειώνοντων προσώπων και φορέων για το θέμα της παρουσίασης και γνωστοποίησης των χρηματοοικονομικών μέσων, κάνοντας αναφορές και στα αντίστοιχα πρότυπα. Στη συνέχεια στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται μία

περιληπτική παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου που αφορά το Δ.Λ.Π. 32 και του Δ.Π.Χ.Α. 7, εξηγώντας παράλληλα πολλές νέες έννοιες και ορισμούς που εισήγαγαν αυτά τα πρότυπα. Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται μία πρακτική εφαρμογή για να γίνει πιο κατανοητή η εφαρμογή των προτύπων αυτών στην πράξη από τις οικονομικές μονάδες. Η εφαρμογή αυτή αναδεικνύει τις γνωστοποιήσεις που πρέπει να κάνει ένας όμιλος εταιρειών και συγκεκριμένα αφορά τις απαιτήσεις γνωστοποίησης του κινδύνου που απορρέουν από τη χρήση χρηματοοικονομικών μέσων από τις επιχειρήσεις. Κλείνοντας, στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της εργασίας, οι περιορισμοί που προέκυψαν κατά την διεξαγωγή της παρούσας εργασίας και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα για το θέμα αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η λογιστική διαχείριση των χρηματοοικονομικών μηχανισμών και των χρηματοοικονομικών μέσων, σύμφωνα με τους Sorin and Silvia (2009), αποκτά ιδιαίτερη σημασία τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας του διεθνούς χαρακτήρα των χρηματαγορών και της γενικής τάσης που επικρατεί για παγκοσμιοποίηση. Γι' αυτό το λόγο η θεωρία, τα πρότυπα και οι πρακτικές ξεφεύγουν από τα σύνορα της κάθε χώρας και αποτελούν παγκόσμιο φαινόμενο. Σε επίπεδο του διεθνούς συστήματος λογιστικής αναφοράς, οι λογιστικές πολιτικές που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα και τις χρηματοοικονομικές επενδύσεις αντιπροσωπεύουν το αντικείμενο των Δ.Λ.Π. 32 – “Χρηματοοικονομικά Μέσα: Παρουσίαση”, Δ.Λ.Π. 39 – “Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση” και Δ.Π.Χ.Α. 7 – “Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση”.

Σύμφωνα με το άρθρο των Sorin and Silvia (2009), η υπαγωγή των χρεογράφων στην ευρύτερη κατηγορία των χρηματοοικονομικών μέσων και η παρουσία τους στην αγορά κεφαλαίου, αντιμετωπίζεται με την αναγνώριση των χρεογράφων στην ευρύτερη αυτή κατηγορία των χρηματοοικονομικών μέσων και την αποσαφήνιση των διαφορών μεταξύ των κατηγοριών των διαφόρων τίτλων – χρεογράφων. Επίσης ένα βασικό πλεονέκτημα του Δ.Λ.Π. 32 σύμφωνα με το άρθρο είναι ότι το κείμενο του ισχύει για την ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων, ανεξάρτητα από το εάν βρίσκονται στο ισοζύγιο είτε όχι και πρέπει και στις δύο περιπτώσεις να υπακούουν στην ίδια υποχρέωση.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Sorin and Silvia (2009), είναι καθοριστική η συμβολή του προτύπου αυτού στο να καταστήσει υποχρεωτική την παροχή πληροφοριών που σχετίζονται με τους διαφορετικούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει κάθε οικονομική μονάδα. Πιο συγκεκριμένα οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων αποκτούν μία ακριβή εικόνα για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο της αγοράς και για τον συναλλαγματικό κίνδυνο που απορρέουν από την κατοχή χρηματοοικονομικών μέσων. Το Δ.Π.Χ.Α. 7 ξεπερνώντας τις απαιτήσεις των πληροφοριών που πρέπει να παρέχονται στο Δ.Λ.Π. 32 αναφέρει ότι στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να παρέχονται πληροφορίες – γνωστοποιήσεις που θα επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να

αξιολογούν την έκθεση της επιχείρησης στον κίνδυνο και τον τρόπο με τον οποίο θα διαχειρίζονται τον κίνδυνο. Τέλος, στο πρότυπο αυτό πρέπει να παρέχονται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία για την φύση και το εύρος των κινδύνων που αντιμετωπίζει μία οικονομική οντότητα καθώς και για την σημασία των χρηματοοικονομικών μέσων για την οικονομική θέση και απόδοση της επιχείρησης.

Όσον αφορά την παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μέσων και πιο συγκεκριμένα την ταξινόμηση τους ο Schmidt (2013) στο άρθρο του αναλύει την παραδοσιακή διχοτομική προσέγγιση ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων σε δύο κατηγορίες: Υποχρεώσεις και Ίδια κεφάλαια. Ωστόσο, όπως αναφέρει στο άρθρο του, η παραδοσιακή αυτή προσέγγιση τα τελευταία χρόνια αμφισβητείται για δύο λόγους. Καταρχήν, έχει έρθει στο προσκήνιο μία νέα κατηγορία χρηματοοικονομικών μέσων, τα «υβριδικά» χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν αναφέρονται σε καμία από τις δύο προηγούμενες κατηγορίες που είναι οι Υποχρεώσεις και τα Ίδια Κεφάλαια. Δεύτερον, η υιοθέτηση Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στην Ευρώπη και διεθνώς έχει αναδείξει κάποια σενάρια που δείχνουν ότι η παραδοσιακή διχοτομική προσέγγιση ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων δεν οδηγεί στην λήψη χρήσιμων πληροφοριών. Επομένως, ο Schmidt προτείνει την επανεξέταση της παραδοσιακής αυτής προσέγγισης στην ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων και την περαιτέρω έρευνα σε αυτό το θέμα.

Επίκεντρο του χρηματοοικονομικού ενδιαφέροντος στην Ευρώπη ήταν πάντα η πρακτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα οι Lopes and Rodrigues (2008), εκπόνησαν μία έρευνα που αφορά την σύγκριση των πρακτικών που ακολουθούν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις με τα Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Λ.Π. 39. Πιο αναλυτικά, χρησιμοποίησαν τις ετήσιες εκθέσεις των επιχειρήσεων και με βάση τον δείκτη STOXX 50 προσπάθησαν να αναλύσουν τις λογιστικές πολιτικές για τα χρηματοοικονομικά μέσα και να συγκρίνουν τις μεθόδους αποτίμησης, αναγνώρισης και γνωστοποιήσεων που ακολουθούν βάσει των προαναφερόμενων προτύπων.

Σύμφωνα με τους Lopes and Rodrigues (2008), στόχος αυτής της έρευνας ήταν να διαπιστώσουν σε ποιους τομείς υπάρχουν οι μεγαλύτερες αποκλίσεις από τις απαιτήσεις των προτύπων σε σχέση με τις πολιτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις στην πράξη. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν είναι αρκετά εξοικειωμένες με την λογιστική διαχείριση και γνωστοποίηση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων και εστίασαν το πρόβλημα στην λογιστική αντιστάθμισης του κινδύνου των παραγώγων. Βέβαια σύμφωνα με το άρθρο, οι περισσότερες επιχειρήσεις στην

Ευρώπη πρόκειται να προβούν σε αλλαγές στην λογιστική αντιστάθμισης για συναλλαγές, τόσο από άποψη των λογιστικών πολιτικών όσο και από άποψη γνωστοποιήσεων.

Με την εμφάνιση και εφαρμογή του Δ.Λ.Π. 32, άλλαξε ο τρόπος που οι οικονομικές μονάδες εμφάνιζαν τα χρηματοοικονομικά τους μέσα στις οικονομικές καταστάσεις. Μεγάλη επιρροή είχε το παρόν πρότυπο και στο μέλλον των συνεταιριστικών κινημάτων. Σύμφωνα με τους Detilleux and Naett (2005), το μέλλον ενός συνεταιριστικού κινήματος απειλούνταν από το Δ.Λ.Π. 32. Συγκεκριμένα, η προτεινόμενη τροποποίηση του Δ.Λ.Π. 32 ανέφερε ότι κάθε χρηματοοικονομικό μέσο που θα μπορούσε να επιστραφεί μετά από αίτηση του κατόχου του, αντιμετωπίζεται πλέον ως υποχρέωση, ανεξάρτητα από το νομικό του καθεστώς. Επιπλέον, ο κάτοχος ενός χρηματοοικονομικού μέσου πρέπει από την αρχή να το ταξινομήσει ως υποχρέωση ή ως περιουσιακό στοιχείο με βάσει τους όρους της σύμβασης και την ουσία και όχι με βάση τον νομικό τύπο, όπως συνηθίζονταν πριν την εφαρμογή του προτύπου. Για παράδειγμα, σύμφωνα με το πρότυπο αυτό οι μετοχές ενός συνεταιρισμού, οι οποίες μπορούν να πωληθούν πίσω στον κάτοχο τους πλέον αντιμετωπίζονται ως υποχρεώσεις και οφειλές και όχι ως μέρος του μετοχικού κεφαλαίου, επιβαρύνοντας κατά συνέπεια τον ισολογισμό τους αφού αυξάνονται οι υποχρεώσεις.

Στην βιβλιογραφία υπήρξαν επίσης πολλά άρθρα και βιβλία τα οποία έκαναν εκτενή αναφορά στις συνέπειες που είχε το Δ.Λ.Π. 32 στην οικονομία. Σύμφωνα με τους De Jong et al. (2006), τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δεν είχαν συνέπειες μόνο στις οικονομικές καταστάσεις αλλά επηρέαζαν και άλλους τομείς των επιχειρήσεων. Οι συγγραφείς του άρθρου έχουν επικεντρωθεί συγκεκριμένα στον κανονισμό του Δ.Λ.Π. 32 που αφορά τις προνομιούχες μετοχές και συγκεκριμένα για την Ολλανδία. Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 32, οι προνομιούχες μετοχές δεν είναι συμμετοχικός τίτλος και δεν εμφανίζονται στα Ίδια Κεφάλαια στην Καθαρή Θέση της κατάστασης Οικονομικής Θέσης της κάθε επιχείρησης. Αντιθέτως, οι προνομιούχες μετοχές, ανεξάρτητα από τον νομικό τους τύπο, πρέπει να κατατάσσονται ως χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, γιατί ο μέτοχος έχει απλά το δικαίωμα και όχι συμβατική δέσμευση να τις ρευστοποιήσει στο μέλλον.

Μία σημαντική επισήμανση στο άρθρο των De Jong et al. (2006) αποτελεί το γεγονός ότι οι ολλανδικές εταιρείες που έχουν στην κατοχή τους προνομιούχες μετοχές, εφαρμόζοντας τις αρχές του Δ.Λ.Π. 32 για αναταξινόμηση των μετοχών αυτών ως χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, αυξάνουν τον δείκτη χρέους κατά 35%. Γι' αυτό τον λόγο, σύμφωνα με το άρθρο το 71% αυτών των επιχειρήσεων που επηρεάζονται από τον αντίκτυπο του Δ.Λ.Π. 32 και αυξάνουν τον δείκτη χρέους τους, επαναγοράζουν τις προνομιούχες

μετοχές ή εναλλακτικά τροποποιούν τις προδιαγραφές των μετοχών αυτών ώστε να μπορούν να ταξινομηθούν πάλι στα Ιδία Κεφάλαια και όχι στις υποχρεώσεις. Επομένως, τα Δ.Λ.Π. οδηγούν όχι μόνο σε μείωση της χρήσης των χρηματοοικονομικών μέσων από τις επιχειρήσεις, αφού προτιμούν να μην υπάρχουν στο χαρτοφυλάκιο τους προκειμένου να μην αυξάνουν τον δείκτη χρέους τους, αλλά επηρεάζουν και την πραγματική κεφαλαιακή διάρθρωση των επιχειρήσεων.

Στο άρθρο τους οι Bishop et al. (2005), έχουν επίσης αξιολογήσει τις συνέπειες που έχει η χρηματοοικονομική πληροφόρηση των μετατρέψιμων χρηματοοικονομικών μέσων, όπως είναι οι μετατρέψιμες ομολογίες, σε ένα δείγμα εταιρειών της Νέας Ζηλανδίας την περίοδο 1988 - 2003. Σύμφωνα με τους ορισμούς του Δ.Λ.Π. 32 οι μετατρέψιμοι τίτλοι αποτελούν σύνθετα χρηματοοικονομικά μέσα που ενέχουν το στοιχείο της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης και του συμμετοχικού τίτλου. Δηλαδή ένα μετατρέψιμο ομολογιακό δάνειο αντιμετωπίζεται πρώτα σαν να μην ήταν μετατρέψιμο με μεγαλύτερο επιτόκιο και μετά σαν να ήταν μετατρέψιμο με μικρότερο επιτόκιο και η διαφορά αυτή πιστώνεται στην καθαρή θέση.

Τα αποτελέσματα επομένως της έρευνας που αναφέρονται στο άρθρο των Bishop et al. (2005) έδειξαν ότι με την εφαρμογή του Δ.Λ.Π. 32 όσον αφορά την αναγνώριση των μετατρέψιμων τίτλων στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, έχει ως συνέπεια την αύξηση των υποχρεώσεων και μεγαλύτερα επιτόκια. Γι' αυτό προτείνουν οι αναλυτές, που χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικές πληροφορίες για να αξιολογήσουν τον κίνδυνο των χρηματοπιστωτικών δυσχερειών, να αναθεωρήσουν τις τιμές που χρησιμοποιούνται ως μέτρα κινδύνου και απόδοσης, όταν οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π.

Όσον αφορά το Δ.Π.Χ.Α. 7, υπήρξαν πολλά άρθρα που διερευνούσαν τις επιπτώσεις που είχε η εφαρμογή του στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ευρώπης. Συγκεκριμένα ο Bischof (2009) στο άρθρο του διαπραγματεύεται το θέμα των επιπτώσεων της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 7 στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα και συγκεκριμένα στις Γνωστοποιήσεις των ευρωπαϊκών τραπεζών. Με την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 7 στις αρχές του 2007, η ευρωπαϊκή ρύθμιση για τις τραπεζικές Γνωστοποιήσεις έχει αλλάξει ριζικά.

Ο Bischof (2009) χρησιμοποιώντας ένα δείγμα από 171 τράπεζες σε 28 ευρωπαϊκές χώρες ανέλυσε το γεγονός ότι εξαιτίας της επίδρασης του πρότυπο αυτού έχει αυξηθεί η ποιότητα των Γνωστοποιήσεων για τα χρηματοοικονομικά μέσα αλλά και για την έκθεση τους στον κίνδυνο. Παρ' όλα αυτά η εστίαση των γνωστοποιήσεων έχει πλέον μετατοπιστεί και πλέον οι γνωστοποιήσεις εστιάζουν στον πιστωτικό κίνδυνο που απορρέει από τα

χρηματοοικονομικά μέσα και όχι τόσο στον κίνδυνο της αγοράς, που περιλαμβάνει τον κίνδυνο των επιτοκίων, τον συναλλαγματικό κίνδυνο και τον κίνδυνο των τιμών. Ο αντίκτυπος βέβαια της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α 7 ποικίλει από χώρα σε χώρα στην Ευρώπη και οι διαφορές αυτές είναι λογικές εάν σκεφτούμε ότι η κάθε χώρα έχει το δικό της σύστημα εθνικής τραπεζικής εποπτείας, το οποίο εφαρμόζει και ερμηνεύει το πρότυπο με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με την κουλτούρα και τις πρακτικές της κάθε χώρας. Επομένως δεν είναι μόνο το περιεχόμενο του προτύπου αυτού που προκαλεί την βελτίωση της ποιότητας των γνωστοποιήσεων αλλά και η ανάλυση και εφαρμογή του προτύπου αυτού από την εκάστοτε ευρωπαϊκή χώρα επηρεάζει την ποιότητα αυτών των γνωστοποιήσεων.

Οι Mauri and Conti (2007) προσπάθησαν να εξηγήσουν στο άρθρο τους την συμβολή και τον αντίκτυπο του Δ.Π.Χ.Α. 7 στην Εταιρική Διαχείριση Χρηματοοικονομικών Κινδύνων, η οποία αφορά τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων, όπως είναι τα επιτόκια, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και οι τιμές των προϊόντων, από τις οικονομικές οντότητες. Το νέο κανονιστικό πλαίσιο έχει επηρεάσει σε βάθος μέχρι τώρα τις εργασίες των εταιρικών οντοτήτων. Σημαντική συνέπεια αποτελεί το γεγονός ότι πλέον οι οικονομικές οντότητες κάνουν λιγότερο συχνή χρήση των παραγώγων προϊόντων, τα οποία έχουν πολύ περίπλοκη δομή.

Επιπροσθέτως, οι Mauri and Conti (2007) επισημαίνουν ότι οι πρωταγωνιστές της Εταιρικής Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων, όπως είναι ο Διευθυντής Λογιστηρίου, το Διοικητικό Συμβούλιο, οι Ελεγκτές και οι Εξωτερικοί Ελεγκτές έχουν εξελιχθεί ραγδαία και έχουν πιο ενεργό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία. Για να λειτουργήσει όμως σωστά το σύστημα αυτό της διαχείρισης του Χρηματοοικονομικού Κινδύνου πρέπει όλοι οι ανωτέρω να έχουν την σωστή πληροφόρηση για την κατάλληλη γνωστοποίηση του κινδύνου, ώστε οι αναλυτές έχοντας αυτήν την πληροφόρηση να ενημερώσουν σωστά το Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο με την σειρά του θα είναι σε θέση να καθοδηγεί και να ελέγχει καλύτερα την διαδικασία της Εταιρικής Διαχείρισης του Χρηματοοικονομικού Κινδύνου. Συνεπώς, το Δ.Π.Χ.Α. 7 εισήγαγε μία νέα προσέγγιση γνωστοποίησης του κινδύνου, η οποία βοηθά στον καλύτερο σχεδιασμό και βελτιωμένη εφαρμογή ενός συστήματος αναφοράς που εκμεταλλεύεται την γλώσσα για την δημιουργία αξίας.

Επίσης, ένα θέμα που απασχόλησε ιδιαίτερα τους ερευνητές είναι το θέμα της λογιστικής αντιστάθμισης. Οι Hausin et al. (2008) διερεύνησαν το θέμα αυτό και πιο συγκεκριμένα είχαν ως στόχο να διερευνήσουν εάν οι Σουηδικές Μεγάλες Επιχειρήσεις έχουν προβεί σε γνωστοποίηση της λογιστικής αντιστάθμισης που ακολουθούν, μετά την εφαρμογή

του Δ.Π.Χ.Α. 7 και επίσης ήθελαν να αξιολογήσουν εάν οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές αντιλαμβάνονται σωστά τις νέες απαιτήσεις γνωστοποίησης λογιστικής αντιστάθμισης αυτού του προτύπου. Επιπροσθέτως, επισημαίνουν ότι εξαιτίας της πολυπλοκότητας των χρηματοοικονομικών μέσων, είναι πολύ σημαντικό να γίνεται αποτελεσματική χρηματοοικονομική παρουσίαση των κινδύνων και συνεπώς είναι μείζονος σημασίας η κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων από τους χρήστες και κυρίως από τους επενδυτές για να λαμβάνουν τις σωστές αποφάσεις.

Επομένως, όπως αναφέρουν οι Hausin et al. (2008) πρέπει να γίνει κατανοητή από τους επενδυτές η λογιστική αντιστάθμιση που χρησιμοποιεί η επιχείρηση, και πως οι αντισταθμίσεις αυτές επηρεάζουν την επίδοση της επιχείρησης και τις καταστάσεις κινδύνου που αντιμετωπίζουν. Γι' αυτό το λόγο είναι πολύ σημαντική η συμβολή του Δ.Π.Χ.Α. 7, το οποίο έχει ως στόχο να βελτιώσει την ποιότητα των γνωστοποιήσεων και να την καταστήσει υποχρεωτική για όλες τις οικονομικές μονάδες. Τα ευρήματα αυτής της έρευνας έδειξαν ότι για τις αντισταθμίσεις της εύλογης αξίας, περίπου 88% της πληροφόρησης που προσφέρουν οι γνωστοποιήσεις των οντοτήτων συσχετίζονται με τις απαιτήσεις γνωστοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 7. Όσον αφορά τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών και καθαρών επενδύσεων σε ξένες δραστηριότητες περίπου 63 % της πληροφόρησης συσχετίζονται με τις απαιτήσεις γνωστοποίησης του προτύπου. Τέλος, διαπιστώθηκε από την έρευνα ότι οι οικονομικοί αναλυτές δεν έχουν επαρκή γνώση για την λογιστική αντιστάθμιση, αφού δεν γνωρίζουν την ζωτική της σημασία για τις καθημερινές τους αποφάσεις.

Επιπροσθέτως, το Δ.Π.Χ.Α. 7 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην γνωστοποίηση του κινδύνου από τις επιχειρήσεις. Οι Jankensgård et al. (2014) σε άρθρο του υποστηρίζουν ότι η γνωστοποίηση του κινδύνου θεωρείται ζωτικής σημασίας πληροφόρηση για τους επενδυτές προκειμένου να παίρνουν σωστές αποφάσεις για την διαμόρφωση του χαρτοφυλακίου τους. Επίσης, υποστηρίζουν ότι ενώ προηγούμενες έρευνες είχαν δείξει ότι οι γνωστοποιήσεις του κινδύνου της αγοράς είναι χρήσιμες μόνο για την πρόβλεψη μελλοντικών επιπέδων κινδύνων, πλέον γίνεται αντιληπτή η εύλογη αξία της γνωστοποίησης του κινδύνου. Η έρευνα επικεντρώνεται στην γνωστοποίηση του συναλλαγματικού κινδύνου της αγοράς, η οποία δυστυχώς παλαιότερα ήταν αναξιόπιστη και αδιαφανής. Σύμφωνα με το άρθρο, η αυξημένη ποιότητα στις γνωστοποιήσεις κινδύνου, οδηγεί σε λιγότερες ασυμμετρίες και κατά συνέπεια σε μικρότερο κόστος κεφαλαίου και μεγαλύτερη εύλογη αξία.

Τέλος, οι Hodgdon et al. (2008) στο άρθρο τους τονίζουν την σημαντικότητα των απαιτήσεων γνωστοποίησης των προτύπων ώστε να μειώνονται τα λάθη των αναλυτών στις

προβλέψεις. Πιο συγκεκριμένα, η συμμόρφωση των οικονομικών μονάδων στις απαιτήσεις γνωστοποίησης του Δ.Π.Χ.Α. 7 μειώνουν την ασυμμετρία πληροφόρησης και ενισχύουν την ικανότητα των οικονομικών αναλυτών να διεξάγουν πιο ακριβείς προβλέψεις, μειώνοντας την πιθανότητα λαθών λόγω ανεπαρκούς πληροφόρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32: Παρουσίαση Χρηματοοικονομικών Μέσων

3.1.1. Σκοπός

Σκοπός αυτού του προτύπου είναι να καθιερώσει τις αρχές για την παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μέσων ως υποχρεώσεις ή ίδια κεφάλαια και για τον συμψηφισμό χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Το πρότυπο αυτό αφορά την ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων από την προοπτική του εκδότη ως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συμμετοχικούς τίτλους και την ταξινόμηση των σχετικών τόκων, μερισμάτων, κερδών και ζημιών. Επίσης διερευνώνται οι συνθήκες κατά τις οποίες τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία πρέπει να συμψηφίζονται.²

3.1.2. Πεδίο Εφαρμογής

²Δ.Λ.Π. 32, παρ. 2.

Το Δ.Λ.Π. 32 εφαρμόζεται από όλες τις οικονομικές οντότητες και για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα με εξαίρεση τα εξής:

- 1) Τις συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρίες, συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες, οι οποίες αντιμετωπίζονται λογιστικά με τα Δ.Λ.Π. 27 - Ενοποιημένες και Ιδιαίτερες Οικονομικές Καταστάσεις, το Δ.Λ.Π. 28 - Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις ή το Δ.Λ.Π. 31 - Συμμετοχές σε Κοινοπραξίες. Ωστόσο, οι οικονομικές οντότητες θα εφαρμόσουν επίσης το παρόν Πρότυπο σε όλα τα παράγωγα που συνδέονται με συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες.
- 2) Δικαιώματα και υποχρεώσεις του εργοδότη από προγράμματα παροχών σε εργαζομένους, όπου εφαρμόζεται το Δ.Λ.Π. 19 - Παροχές σε Εργαζομένους.
- 3) Ασφαλιστήρια συμβόλαια, όπου εφαρμόζεται Δ.Π.Χ.Π. 4 - Ασφαλιστικές Συμβάσεις. Ωστόσο, το Δ.Λ.Π. 32 εφαρμόζεται σε παράγωγα που ενσωματώνονται σε ασφαλιστήρια συμβόλαια και σε συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης, στο βαθμό που εφαρμόζεται για αυτά το Δ.Λ.Π. 39.
- 4) Χρηματοοικονομικά μέσα που υπάγονται στο Δ.Π.Χ.Α.4, επειδή εμπεριέχουν το στοιχείο προαιρετικής συμμετοχής, αλλά εφαρμόζεται για τυχόν παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε τέτοια χρηματοοικονομικά μέσα.
- 5) Συμβάσεις που απορρέουν από συναλλαγές που βασίζονται σε αξίες μετοχών ,στις οποίες εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Α. 2 - Πληρωμές Βασιζόμενες σε Συμμετοχικούς Τίτλους.
- 6) Συμβόλαια για ενδεχόμενη αγορά σε μία συνένωση επιχειρήσεων από την πλευρά πάντα του αποκτώντα, όπου εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Α.- 3 Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων.³

Τέλος, το Δ.Λ.Π. 32 εφαρμόζεται σε συμβάσεις αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων τα οποία μπορούν να διακανονιστούν συμψηφιστικά ή τοις μετρητοίς ή με άλλο χρηματοοικονομικό μέσο και αντιμετωπίζονται τα συμβόλαια αυτά σαν να ήταν χρηματοοικονομικά μέσα. Ωστόσο, όσον αφορά τις συμβάσεις οι οποίες έχουν συναφθεί με σκοπό την παραλαβή ή την παράδοση μη χρηματοοικονομικού στοιχείου σύμφωνα με τις αναμενόμενες απαιτήσεις της οικονομικής μονάδας για αγορά, πώληση ή χρήση δεν εφαρμόζεται το παρόν πρότυπο.

Παραδείγματα περιπτώσεων όπου για ένα μη χρηματοοικονομικό στοιχείο εφαρμόζεται το Δ.Λ.Π. 32 είναι α) εάν δίνεται η δυνατότητα από τους όρους της σύμβασης να διακανονιστούν με ανταλλαγή χρηματοοικονομικού στοιχείου, β) εάν δεν γίνεται αναφορά

³Δ.Λ.Π. 32, παρ. 8.

στους όρους της σύμβασης αλλά είναι πρακτική που ακολουθείται, γ) εάν η εταιρεία ακολουθώντας την πάγια τακτική της πουλάει τέτοιο συμβόλαιο πριν ολοκληρωθεί, με αποκλειστικό σκοπό το εμπορικό κέρδος και δ) εάν ένα τέτοιο συμβόλαιο έχει την δυνατότητα να ρευστοποιηθεί άμεσα σε μετρητά.

3.1.3. Εννοιολογική Προσέγγιση

Σε αυτό το σημείο θα γίνει ανάλυση σημαντικών ορισμών που αφορούν την ταξινόμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων όπως ορίζονται στο παρόν πρότυπο.

Χρηματοοικονομικό Μέσο: είναι κάθε σύμβαση που δημιουργεί στη μεν μία συμβαλλόμενη οικονομική μονάδα ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και στην δε άλλη συμβαλλόμενη οικονομική μονάδα ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο υποχρεώσεων ή στοιχείο καθαρής θέσης.

Χρηματοοικονομικό Περιουσιακό Στοιχείο: είναι κάθε στοιχείο του ενεργητικού που:

- 1) αφορά ταμειακά διαθέσιμα
- 2) αποτελεί συμμετοχικό τίτλο άλλης οικονομικής οντότητας
- 3) περιέχει συμβατικό δικαίωμα για παραλαβή μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου από μια άλλη οικονομική μονάδα
- 4) περιέχει συμβατικό δικαίωμα για ανταλλαγή χρηματοοικονομικών στοιχείων ή υποχρεώσεων με μία άλλη οντότητα με όρους πιθανά ευνοϊκούς για την οικονομική οντότητα
- 5) αποτελεί μία σύμβαση που θα διακανονιστεί ή ενδεχομένως να διακανονιστεί με τους συμμετοχικούς τίτλους της ίδιας της οικονομικής οντότητας και είναι:
 - ένα μη παράγωγο για το οποίο η οντότητα υποχρεούται ή πιθανόν να υποχρεούται να λάβει μεταβλητή ποσότητα των ίδιων συμμετοχικών τίτλων της αντισυμβαλλόμενης οικονομικής οντότητας ή
 - ένα παράγωγο που θα διακανονιστεί ή πιθανόν να διακανονιστεί με κάθε άλλο τρόπο εκτός από την ανταλλαγή ενός καθορισμένου χρηματικού ποσού ή

άλλης χρηματοοικονομικής απαίτησης με έναν καθορισμένο αριθμό συμμετοχικών τίτλων της επιχείρησης.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων αποτελούν οι εισπρακτέες απαιτήσεις, εισπρακτέες επιταγές, εισπρακτέα δάνεια και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Αντιθέτως, δεν αποτελούν χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και επομένως δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος προτύπου στοιχεία του ενεργητικού όπως άυλα πάγια, ενσώματα πάγια και αποθέματα επειδή δεν δίνουν δικαίωμα για την απόκτηση μετρητών ή την λήψη άλλων στοιχείων του ενεργητικού αλλά δίνουν μόνο την δυνατότητα για την απόκτηση αυτή. Επίσης οι προκαταβολές σε προμηθευτές μπορεί να αποτελούν προϊόν σύμβασης, αλλά επειδή δεν αναμένεται η επιχείρηση να εισπράξει μετρητά από τους προμηθευτές αλλά θα δώσουν οι προμηθευτές κάποια αποθέματα, δεν αποτελεί χρηματοοικονομικό μέσο σύμφωνα με το παρόν πρότυπο.

Χρηματοοικονομικό Στοιχείο Υποχρέωσης: είναι κάθε συμβατική υποχρέωση για:

- 1) παράδοση μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου σε μια άλλη οντότητα
- 2) ανταλλαγή χρηματοοικονομικών μέσων με μία άλλη οντότητα με όρους πιθανόν δυσμενείς
- 3) μία σύμβαση η οποία θα διακανονιστεί ή πιθανόν να διακανονιστεί με τους συμμετοχικούς τίτλους της ίδιας της οντότητας και είναι:
 - μη παράγωγο για το οποίο η οντότητα υποχρεούται ή πιθανόν να υποχρεούται να παραδώσει μεταβλητή ποσότητα των ίδιων συμμετοχικών τίτλων της οντότητας ή
 - παράγωγο που θα διακανονιστεί ή πιθανόν να διακανονιστεί με κάθε άλλο τρόπο εκτός από την ανταλλαγή ενός καθορισμένου χρηματικού ποσού ή άλλης χρηματοοικονομικής απαίτησης με έναν καθορισμένο αριθμό συμμετοχικών τίτλων της επιχείρησης

Χαρακτηριστικά παραδείγματα χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων αποτελούν πληρωτέες απαιτήσεις, πληρωτέες επιταγές και πληρωτέες ομολογίες. Αντιθέτως, υποχρεώσεις που δεν αποτελούν χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και κατά συνέπεια δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος προτύπου είναι για παράδειγμα υποχρεώσεις που δεν είναι συμβατικές αλλά επιβάλλονται από κρατικές ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα ο λογαριασμός φόροι-τέλη, προκαταβολές φόρου εισοδήματος, υποχρεώσεις στα ασφαλιστικά

ταμεία, τα δικαιώματα μειοψηφίας στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και οι προβλέψεις στον βαθμό που δεν συνιστούν συμβατικές υποχρεώσεις για παράδοση μετρητών ή άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων. Όσον αφορά τις προβλέψεις, είναι πιθανές υποχρεώσεις και δεν αποτελούν αντικείμενο σύμβασης, γιατί είναι απλώς εκτιμήσεις. Επομένως, όταν γίνεται μία πρόβλεψη είναι πολύ πιθανόν τα χρήματα που θα πληρώσει τελικά η οικονομική οντότητα να είναι περισσότερα ή λιγότερα από αυτά που είχε προβλέψει. Γι' αυτούς τους λόγους η πρόβλεψη δεν αποτελεί χρηματοοικονομική υποχρέωση.

Συμμετοχικός Τίτλος: είναι κάθε σύμβαση που αποδεικνύει ένα δικαίωμα στο υπόλοιπο που απομένει, εάν, από τα περιουσιακά στοιχεία μιας οντότητας αφαιρεθούν τα στοιχεία των υποχρεώσεων.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα συμμετοχικών τίτλων αποτελούν οι κοινές μετοχές χωρίς δικαίωμα πώλησης και κάποια δικαιώματα αγοράς μετοχών που επιτρέπουν στον κάτοχο να αγοράσει έναν καθορισμένο αριθμό μη διαθέσιμων κοινών μετοχών της εκδότριας οικονομικής οντότητας έναντι καθορισμένου ποσού μετρητών ή άλλου στοιχείου του ενεργητικού.

Εύλογη αξία: είναι το ποσό με το οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο θα μπορούσε να ανταλλαγεί ή μια υποχρέωση να διακανονισθεί μεταξύ δύο μερών που ενεργούν εκουσίως και έχοντας πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς σε μια συναλλαγή σε καθαρά εμπορική βάση.⁴

3.1.4. Ταξινόμηση Χρηματοοικονομικών Μέσων: Υποχρεώσεις και Ίδια Κεφάλαια

Κατά την αρχική αναγνώριση, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 32 ο εκδότης ενός χρηματοοικονομικού μέσου θα πρέπει να ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά μέσα ως χρηματοοικονομικές απαιτήσεις, υποχρεώσεις ή συμμετοχικούς τίτλους. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στην διάκριση του χρηματοοικονομικού μέσου στις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και στους συμμετοχικούς τίτλους, η οποία γίνεται πάντα σύμφωνα με την ουσία του συμβατικού διακανονισμού, που δεν συμπίπτει πάντα με τον τύπο της σύμβασης. Επίσης

⁴Δ.Λ.Π. 32, παρ.11.

η διάκριση αυτή γίνεται και σύμφωνα με τους ορισμούς των Προτύπων της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και του συμμετοχικού τίτλου.

Υπάρχουν δύο κριτήρια που πρέπει να ικανοποιούνται αμφότερα για να προσδιορίσει κανείς ότι ένα χρηματοοικονομικό μέσο είναι συμμετοχικός τίτλος και όχι μία χρηματοοικονομική υποχρέωση.

Πρώτον, το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό για την διαφοροποίηση είναι το χρηματοοικονομικό μέσο να μην συμπεριλαμβάνει καμία συμβατική υποχρέωση για παράδοση μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου σε μια άλλη οικονομική οντότητα ή για ανταλλαγή χρηματοοικονομικών στοιχείων ή υποχρεώσεων με μία άλλη οικονομική οντότητα με όρους δυνητικά δυσμενείς για τον εκδότη.

Επομένως, εάν ο εκδότης του χρηματοοικονομικού μέσου είναι υποχρεωμένος να δώσει στον κάτοχο μετρητά ή άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, δηλαδή υπάρχει συμβατική δέσμευση για παράδοση μετρητών ή άλλων χρηματοοικονομικών μέσων, τότε αυτό αποτελεί Χρηματοοικονομική Υποχρέωση. Αντιθέτως, εάν δεν είναι υποχρεωμένος και απλά έχει το δικαίωμα να το κάνει τότε αυτό αποτελεί Συμμετοχικό Τίτλο. Πρακτικό παράδειγμα είναι τα μερίσματα που δίνονται στους μετόχους μιας εταιρείας, για τα οποία δεν υπάρχει συμβατική υποχρέωση να δοθούν στους μετόχους αλλά μοιράζονται εκουσίως στους μετόχους επειδή έχουν το δικαίωμα (και όχι την υποχρέωση) να λάβουν μερίσματα εφόσον το αποφασίσει το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας.

Δεύτερο κριτήριο που πρέπει ταυτόχρονα να ικανοποιείται για να χαρακτηριστεί ένα χρηματοοικονομικό μέσο συμμετοχικός τίτλος και όχι υποχρέωση είναι το χρηματοοικονομικό μέσο να διακανονιστεί ή πιθανόν να διακανονιστεί με τους ίδιους συμμετοχικούς τίτλους του εκδότη και να είναι:

- μη παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο το οποίο δεν περιλαμβάνει καμία συμβατική υποχρέωση η οντότητα να παραδώσει μεταβλητή ποσότητα των ίδιων συμμετοχικών τίτλων της ή
- παράγωγο που μπορεί να διακανονιστεί μόνον από τον εκδότη με την ανταλλαγή συγκεκριμένου ποσού μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου με συγκεκριμένη ποσότητα των ίδιων συμμετοχικών τίτλων της οντότητας. Για τον σκοπό αυτό στους ίδιους συμμετοχικούς τίτλους του εκδότη δεν

συμπεριλαμβάνονται μέσα τα οποία είναι τα ίδια συμβόλαια για τη μελλοντική παραλαβή ή παράδοση των ίδιων συμμετοχικών τίτλων του εκδότη.⁵

Συμπερασματικά, μία συμβατική υποχρέωση, συμπεριλαμβανομένης εκείνης που απορρέει από παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο, που μπορεί ή θα καταλήξει στη μελλοντική παραλαβή ή παράδοση των ίδιων συμμετοχικών τίτλων του εκδότη, αλλά που δεν πληροί τους ανωτέρω όρους δεν είναι συμμετοχικός τίτλος.

Επομένως, για την κατάταξη ενός χρηματοοικονομικού μέσου ως υποχρέωση ή συμμετοχικό τίτλο αντίστοιχα είναι πολύ σημαντικό να συνυπολογίζεται η ουσία της σχετικής σύμβασης και οι όροι για να εκπληρωθεί το μέσο αυτό και όχι ο νομικός τύπος βάσει του οποίου έχει εκδοθεί. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που μία οικονομική μονάδα έχει κάποιες προνομιούχες μετοχές, θα τις κατατάξει ως χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις. Αυτό γιατί δεν είναι συμμετοχικοί τίτλοι αφού δίνουν το δικαίωμα στην επιχείρηση στο μέλλον να τις ρευστοποιήσει. Άρα ενώ με βάση τον νομικό τύπο έπρεπε να χαρακτηριστεί ως συμμετοχικός τίτλο, με βάση την ουσία της σύμβασης χαρακτηρίζεται ως υποχρέωση.

Η παραπάνω προσέγγιση που αναφέρθηκε είναι η παραδοσιακή διχοτομική προσέγγιση ταξινόμησης χρηματοοικονομικών μέσων. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, με την εμφάνιση των υβριδικών μέσων και με την γενικότερη ραγδαία εξέλιξη των χρηματοοικονομικών μέσων, η ταξινόμηση αυτή αμφισβητείται από κάποιους συγγραφείς και προτείνεται νέα έρευνα για την επανεξέταση αυτής της παραδοσιακής προσέγγισης ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων. Ένας από αυτούς είναι ο Schmidt (2013), ο οποίος υπό το πρίσμα της παραδοσιακής αυτής προσέγγισης, εξετάζει τους λόγους που πρέπει αυτή να αμφισβητείται και προτείνει την επανεξέτασή της.⁶

3.1.5. Σύνθετα Χρηματοοικονομικά Μέσα

Ο εκδότης ενός χρηματοοικονομικού μέσου είναι υποχρεωμένος να αξιολογήσει τους όρους του χρηματοοικονομικού μέσου με σκοπό να προσδιορίσει αν περιέχει στοιχείο υποχρέωσης καθώς και στοιχείο των ιδίων κεφαλαίων. Αυτά στοιχεία θα ταξινομούνται χωριστά ως

⁵Δ.Λ.Π. 32, παρ.15 – 16.

⁶Schmidt (2013).

χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή συμμετοχικοί τίτλοι.

Η οικονομική οντότητα αναγνωρίζει διακεκριμένα τα μέρη που συγκροτούν ένα χρηματοοικονομικό μέσο, το οποίο από τη μία δημιουργεί μία χρηματοοικονομική υποχρέωση στην οντότητα και από την άλλη παρέχει ένα δικαίωμα προαίρεσης στον κάτοχο του μέσου να το μετατρέψει σε συμμετοχικό τίτλο της οντότητας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα σύνθετου χρηματοοικονομικού μέσου αποτελεί ένα μετατρέψιμο ομόλογο το οποίο εκδίδεται από την οικονομική οντότητα και παρέχει στον κάτοχο του το δικαίωμα να το ανταλλάξει είτε με συγκεκριμένο αριθμό μετοχών, είτε σε μετρητά. Από την προοπτική της οντότητας, ένα τέτοιο μέσο αποτελείται από δύο συνθετικά μέρη: μία χρηματοοικονομική υποχρέωση να καταβάλλει μετρητά ή άλλο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και ένα συμμετοχικό τίτλο, δηλαδή ένα δικαίωμα προαίρεσης αγοράς που παρέχει στον κάτοχο το δικαίωμα, για μια καθορισμένη χρονική περίοδο, να μετατρέψει το ομόλογο σε κοινές μετοχές της οντότητας. Ο επενδυτής ανάλογα με την πορεία της μετοχής θα αποφασίσει εάν θα εξασκήσει το δικαίωμα προαίρεσης που έχει για να μετατρέψει την ομολογία του σε κοινές μετοχές ή εάν θα ανταλλάξει την απαίτηση του με μετρητά.⁷

3.1.6. Παράγωγα

Τα χρηματοοικονομικά μέσα αποτελούνται από πρωτογενή μέσα και από παράγωγα. Παράγωγο είναι ένα χρηματοοικονομικό μέσο που συνδυάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

1. η αξία του μεταβάλλεται ανάλογα με την μεταβολή μιας συγκεκριμένης μεταβλητής, όπως για παράδειγμα την τιμή κάποιου αξιόγραφου ή ενός επιτοκίου ή μιας συναλλαγματικής ισοτιμίας,
2. δεν απαιτεί αρχική επένδυση ή απαιτεί ελάχιστη αρχική επένδυση,
3. εκπληρώνεται σε μία μελλοντική ημερομηνία.

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα αποτελούν συμβάσεις που μεταβιβάζουν τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο βάσει κάποιου χρηματοοικονομικού μέσου. Βασικό

⁷Δ.Λ.Π. 32, παρ. 29 – 30.

χαρακτηριστικό των παραγώγων είναι ότι τα δικαιώματα μεταβίβασης μπορούν να ασκηθούν με τη λήξη του συμβολαίου, εκτός ορισμένων περιπτώσεων όπου η ανταλλαγή γίνεται και στην αρχή και στο τέλος, όπως για παράδειγμα στο swaps (συμβάσεις ανταλλαγής). Με την έναρξη τους εκχωρούν το δικαίωμα ανταλλαγής ενός κύριου χρηματοοικονομικού μέσου στο μέλλον, με όρους δυνητικά ευνοϊκούς ή την υποχρέωση για μεταβίβαση του παραγώγου με όρους πιθανόν δυσμενείς. Η αγορά στην οποία μπορεί να διαπραγματεύονται τα παράγωγα είναι το χρηματιστήριο παραγώγων, όπου διαπραγματεύονται χρηματιστηριακά παράγωγα προϊόντα ή δημιουργείται από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την εξυπηρέτηση των πελατειακών αναγκών τους.

Βασικά παραδείγματα χρηματοοικονομικών παραγώγων είναι τα ακόλουθα: Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (Futures), τα προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίου (FRA's), οι συμβάσεις ανταλλαγής για παράδειγμα επιτοκίων, συναλλάγματος ή μετοχών, και τέλος τα συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης. Αναλυτικά, περιγράφονται όπως παρακάτω:

Καταρχήν, υπάρχουν τα δικαιώματα προαίρεσης, τα οποία αποτελούν συμφωνίες αγοράς ή πώλησης ενός χρηματοοικονομικού μέσου σε μια προκαθορισμένη χρονική στιγμή στο μέλλον και σε ορισμένη τιμή. Ο αγοραστής έχει το δικαίωμα να εξασκήσει το δικαίωμα προαίρεσης ή και να μην το εξασκήσει. Στην περίπτωση όμως που ο αγοραστής το εξασκήσει τότε ο πωλητής υποχρεούται να τηρήσει τους όρους του συμβολαίου. Υπάρχουν τα δικαιώματα προαίρεσης για αγορά (call options) και τα δικαιώματα προαίρεσης για πώληση (put options). Τα δικαιώματα προαίρεσης για αγορά ενός χρηματοοικονομικού μέσου παρέχει στον κάτοχο του την δυνατότητα να επωφεληθεί από μία θετική πορεία των τιμών και στον πωλητή την πιθανότητα να ζημιωθεί από μια τέτοια θετική εξέλιξη και αντίστοιχα λειτουργούν τα δικαιώματα προαίρεσης για πώληση.

Επιπλέον μία άλλη κατηγορία παραγώγων είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures), τα οποία αποτελούν απρόσωπες συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων μερών για αγορά ή πώληση μιας καθορισμένης ποσότητας ενός υποκείμενου τίτλου σε συγκεκριμένη ημερομηνία στο μέλλον και σε μία προκαθορισμένη τιμή η οποία έχει συμφωνηθεί κατά την αγοραπωλησία. Οι βασικότεροι τύποι συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης συναλλάγματος, επιτοκίων και επιχειρηματικών δεικτών. Τα συμβόλαια αυτά αναπτύσσονται σε επίπεδο χρηματιστηρίου παραγώγων και η είσοδος σε ένα τέτοιο συμβόλαιο απαιτεί την καταβολή ενός μικρού ποσού ως εγγύηση.

Ακόμη μία κατηγορία παραγώγων είναι τα προθεσμιακά συμβόλαια (forwards), όπως για παράδειγμα τα συμβόλαια ανταλλαγής ενός ομόλογου στο μέλλον με συγκεκριμένο ποσό μετρητών, το οποίο δεσμεύει και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη και εάν πέσει η τιμή του ομόλογου ζημιώνεται αυτός που έχει δώσει μετρητά, ενώ αντίθετα εάν ανέβει χάνει αυτός που έχει το ομόλογο. Τα προθεσμιακά συμβόλαια δημιουργούνται από τις τράπεζες για την εξυπηρέτηση των πελατειακών αναγκών τους, με συγκεκριμένους όρους ώστε να εξυπηρετείται ο κάθε πελάτης. Αυτή είναι και η κύρια διαφορά των προθεσμιακών συμβολαίων με τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, όπως επίσης και το γεγονός ότι για την είσοδο στο future απαιτείται ένα μικρό ποσό ως εγγύηση.

Τέλος, μία άλλη κατηγορία παραγώγων που συναντάται συχνά τελευταία είναι οι ανταλλαγές (swaps), που αποτελούν διμερείς συμφωνίες για την μελλοντική ανταλλαγή κεφαλαίων ή αξιών με συγκεκριμένους προσυμφωνημένους όρους. Συγκεκριμένα, δεν είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης οργανωμένων αγορών αλλά αποτελούν προϊόντα που αναπτύσσονται ευέλικτα ώστε να ικανοποιείται μεγάλο εύρος αναγκών, όπως είναι οι τραπεζικοί πελάτες. Οι κατηγορίες των swaps είναι οι ανταλλαγές νομισμάτων και επιτοκίων. Τα swaps αποτελούν βασικό μέσο αντιστάθμισης των κινδύνων που προέρχονται από τα επιτόκια, αφού γίνεται συμφωνία των μερών να ανταλλάξουν στο μέλλον σειρές χρηματοροών σε ένα υποθετικό κεφάλαιο, εκ των οποίων η μία σειρά υπολογίζεται με σταθερό επιτόκιο και η άλλη με κυμαινόμενο, αντισταθμίζοντας έτσι τον κίνδυνο σε περίπτωση ύπαρξης ακραίων συνθηκών.⁸

Σχήμα 1: Παράδειγμα ανταλλαγών (swaps) επιτοκίων⁹

⁸ Grant Thornton (2009).

⁹ Hausin et al. (2008).

Το παραπάνω σχεδιάγραμμα δείχνει μία μορφή παραγώγου, το swap επιτοκίων. Εάν η εταιρεία είχε ένα δάνειο σταθερού επιτοκίου, εάν ανέβαιναν τα επιτόκια στην αγορά θα είχε κέρδος, ενώ εάν έπεφταν θα είχε ζημία. Για να προστατευτεί από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων της αγοράς και να αντισταθμίσει τον κίνδυνο αυτό, η οικονομική οντότητα αποκτά ένα swap επιτοκίων.

3.1.7. Ίδιες Μετοχές

Όταν μία οικονομική μονάδα αποκτάει ίδιες μετοχές, τότε οι μετοχές αυτές δεν αποτελούν στοιχείο του ενεργητικού αλλά αντιθέτως αφαιρούνται από τα ίδια κεφάλαιά της στην Καθαρή Θέση του Ισολογισμού. Κατά την απόκτηση, την πώληση ή την ακύρωση αυτών των μετοχών από την ίδια την επιχείρηση ή από άλλο μέρος του ενοποιημένου ομίλου, δεν πρέπει να αναγνωρίζεται κανένα κέρδος ή ζημία. Τα ποσά που προκύπτουν από της συναλλαγές των ίδιων μετοχών αναγνωρίζονται κατευθείαν στα ίδια κεφάλαια της οικονομικής οντότητας και παρουσιάζονται είτε ξεχωριστά στον Ισολογισμό είτε επεξηγούνται στις Σημειώσεις (Notes) που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις.

3.1.8. Τόκοι, Μερίσματα, Ζημίες, Κέρδη

Τόκοι, μερίσματα, κέρδη και ζημίες που αναφέρονται σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο ή ένα συνθετικό μέρος του το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί ως χρηματοοικονομική υποχρέωση, θα αναγνωρίζονται ως έσοδα ή έξοδα στα αποτελέσματα. Οι διανομές ενός συμμετοχικού τίτλου προς τους κατόχους θα χρεώνονται από την οικονομική οντότητα κατευθείαν στα ίδια κεφάλαια, καθαρά από κάθε σχετικό όφελος φόρου εισοδήματος. Το κόστος μιας συναλλαγής καθαρής θέσης, πέρα από το κόστος έκδοσης συμμετοχικού τίτλου, θα αντιμετωπίζεται λογιστικά με αφαίρεση από την καθαρή θέση της οικονομικής οντότητας, απαλλαγμένη από κάθε όφελος φόρου εισοδήματος.

Η κατάταξη ενός χρηματοοικονομικού μέσου ως χρηματοοικονομική υποχρέωση ή ως συμμετοχικό τίτλο προσδιορίζει αν οι τόκοι, τα μερίσματα, οι ζημίες και τα κέρδη που αφορούν αυτό το μέσο, αναγνωρίζονται ως έσοδα ή έξοδα στα αποτελέσματα. Για παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί ότι η διανομή μερίσματος, για μετοχές οι οποίες αναγνωρίζονται εξ' ολοκλήρου στις υποχρεώσεις, αναγνωρίζεται ως δαπάνη με τον ίδιο τρόπο, όπως οι τόκοι ενός ομολόγου. Αντίστοιχα, τα κέρδη και οι ζημίες που σχετίζονται με εξοφλήσεις ή αναχρηματοδοτήσεις χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, ως έσοδα ή έξοδα αντίστοιχα. Αντιθέτως, οι εξοφλήσεις και αναχρηματοδοτήσεις των συμμετοχικών τίτλων αναγνωρίζονται ως μεταβολές στα ίδια κεφάλαια.¹⁰

Κάθε οικονομική οντότητα όταν θα εκδώσει ή θα αποκτήσει έναν συμμετοχικό τίτλο επιβαρύνεται συνήθως με διάφορα κόστη, όπως είναι τα έξοδα καταχώρησης στο μητρώο και άλλες διοικητικές αμοιβές, οι οποίες καταβάλλονται σε νομικούς, λογιστές και άλλους συμβούλους. Τα κόστη αυτά για την διενέργεια μιας συναλλαγής καθαρής θέσης αντιμετωπίζονται λογιστικά αφαιρετικά της καθαρής θέσης, αφού αφαιρεθεί κάθε σχετικό όφελος φόρου εισοδήματος, στην έκταση που είναι διαφορεικά κόστη που επιρρίπτονται άμεσα στη συναλλαγή καθαρής θέσης τα οποία αντίθετα θα είχαν αποφευχθεί. Αντιθέτως, το κόστος μιας συναλλαγής καθαρής θέσης που εγκαταλείπεται χαρακτηρίζεται ως δαπάνη. Ενδεικτικά, τα κόστη αύξησης κεφαλαίου χρεώνονται στην Καθαρή Θέση, αφού αφαιρεθούν οι φόροι εισοδήματος, ενώ τα κόστη αύξησης κεφαλαίου που τελικά δεν πραγματοποιήθηκε επιβαρύνουν τα Αποτελέσματα Χρήσης.

Αντιστοίχως, τα κόστη συναλλαγής για την έκδοση ενός σύνθετου χρηματοοικονομικού μέσου, κατανέμονται στην Καθαρή Θέση ή στα Αποτελέσματα Χρήσης, ανάλογα με την κατανομή του σύνθετου προϊόντος που θα εκδοθεί. Οι σχετικοί φόροι εισοδήματος που αναγνωρίστηκαν απευθείας στην καθαρή θέση συμπεριλαμβάνονται στη γνωστοποίηση του συνολικού ποσού του τρέχοντος και ετεροχρονισμένου φόρου εισοδήματος που πιστώνεται ή χρεώνεται στην καθαρή θέση και που γνωστοποιείται σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 12 Φόροι Εισοδήματος.

Όσον αφορά τα μερίσματα που εντάσσονται στις δαπάνες, εμφανίζονται στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων είτε μαζί με τους τόκους επί άλλων υποχρεώσεων, είτε ως διακεκριμένο στοιχείο, όταν αφορούν για παράδειγμα θέματα όπως η δυνατότητα φορολογικής έκπτωσης. Επιπλέον, η γνωστοποίηση των τόκων και των μερισμάτων, εκτός

¹⁰Δ.Λ.Π. 32, παρ. 35.

των απαιτήσεων του παρόντος Προτύπου, υπόκειται στις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 1 και του Δ.Π.Χ.Α. 7.

Τέλος, τα κέρδη και οι ζημίες που αφορούν τις μεταβολές της λογιστικής αξίας μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης αναγνωρίζονται ως έσοδο ή δαπάνη στα αποτελέσματα ακόμη και όταν σχετίζονται με μέσο που περιλαμβάνει υπολειμματικό δικαίωμα επί των περιουσιακών στοιχείων της οντότητας έναντι μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου.¹¹

3.1.9. Λογιστική Παρακολούθηση των Χρηματοοικονομικών Μέσων

Πολύ σημαντικό στοιχείο στην ανάλυση αυτού του προτύπου αποτελεί η κατανόηση της λογιστικής παρακολούθησης των χρηματοοικονομικών μέσων. Καταρχάς, η αναγνώριση των κερδών ή ζημιών από ένα χρηματοοικονομικό μέσο ακολουθεί την κατάταξη που έχει το μέσο αυτό στον ισολογισμό. Για παράδειγμα, εάν πρόκειται για ζημία από ίδιες μετοχές αυτή θα εμφανίζεται αφαιρετικά από τα Ίδια Κεφάλαια δηλαδή στον ισολογισμό της οικονομικής μονάδας. Επομένως, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από αγορά ή πώληση των ίδιων μετοχών της επιχείρησης καταχωρούνται μόνο σε λογαριασμούς ίδιων κεφαλαίων και όχι στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Αντίστοιχα, εάν πρόκειται για τόκους, μερίσματα, κέρδη ή ζημίες που αφορούν ένα χρηματοοικονομικό μέσο ή ένα συνθετικό μέρος του που μπορεί να χαρακτηριστεί ως χρηματοοικονομική υποχρέωση καταχωρούνται ως έσοδα ή έξοδα στα αποτελέσματα. Εάν όμως πρόκειται για έξοδα που αφορούν συμμετοχικό τίτλο, του οποίου τελικά δεν πραγματοποιήθηκε η έκδοση, τα έξοδα αυτά μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης.

Επομένως, η σωστή κατάταξη ενός χρηματοοικονομικού μέσου σε υποχρέωση ή συμμετοχικό τίτλο είναι υψίστης σημασίας, καθώς από την μία μεριά εάν τα μερίσματα, οι τόκοι, τα κέρδη και οι ζημίες σχετίζονται με υποχρέωση μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης, ενώ εάν πρόκειται για συμμετοχικό τίτλο μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια.

Τέλος, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την έκδοση ενός σύνθετου χρηματοοικονομικού μέσου πρέπει να κατανέμονται σε αυτά που

¹¹ Ντζανάτος (2008).

αφορούν υποχρέωση, τα οποία μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης και σε αυτά που αφορούν συμμετοχικό τίτλο και μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια.

3.1.10. Συμψηφισμός Χρηματοοικονομικών Στοιχείων

Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και μία χρηματοοικονομική υποχρέωση πρέπει να συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό να απεικονίζεται στον ισολογισμό, μόνον όταν πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις:

(α) η ύπαρξη νομικά ισχυρού δικαιώματος για συμψηφισμό των χρηματοοικονομικών μέσων.

Συγκεκριμένα, το δικαίωμα συμψηφισμού είναι ένα κατά νόμο δικαίωμα του οφειλέτη που μπορεί να ασκηθεί, συμβατικό ή άλλο, με σκοπό να εξοφλήσει ή διαφορετικά να απαλείψει ολόκληρο ή τμήμα του ποσού που οφείλει στον πιστωτή, συμψηφίζοντας την οφειλή αυτή έναντι απαίτησής του.

(β) η πρόθεση της για διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε για την είσπραξη του ποσού της απαίτησης εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 32, όταν η παρουσίαση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων αντικατοπτρίζει τις αναμενόμενες μελλοντικές ταμιακές ροές της οικονομικής οντότητας, είναι αναγκαίος ο διακανονισμός δύο ή παραπάνω διακεκριμένων χρηματοοικονομικών μέσων.

Ο συμψηφισμός των αναγνωρισμένων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και η εμφάνιση του εκ του συμψηφισμού τους καθαρού ποσού, δεν είναι το ίδιο με τη διαγραφή του ενός από τα παραπάνω δύο στοιχεία στον ισολογισμό της οικονομικής οντότητας και δεν πρέπει να συγχέεται. Με τον συμψηφισμό η οντότητα στην πραγματικότητα κατέχει ένα μόνο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, ενώ διαφορετικά, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις παρουσιάζονται ξεχωριστά, βάσει των χαρακτηριστικών τους, ως πόροι ή υποχρεώσεις της οντότητας. Αν και ο συμψηφισμός δεν συνάδει με την αναγνώριση κέρδους ή ζημίας, η διαγραφή ενός χρηματοοικονομικού μέσου έχει ως αποτέλεσμα την απόλειψη από τον ισολογισμό ενός ήδη αναγνωρισμένου στοιχείου, αλλά και είναι πιθανόν να οδηγήσει στην αναγνώριση κέρδους ή ζημίας.

Η ύπαρξη του δικαιώματος συμψηφισμού, που μπορεί να ασκηθεί, μεταξύ χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων επηρεάζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αφορούν τα στοιχεία αυτά και μπορεί να επηρεάζει σημαντικά την έκθεση της οντότητας σε πιστωτικό κίνδυνο καθώς και σε κίνδυνο ρευστότητας. Παρ' όλα αυτά, η ύπαρξη του δικαιώματος αυτού, δεν δικαιολογεί από μόνη της το συμψηφισμό, γιατί πρέπει να πληρούνται και οι δύο προϋποθέσεις συμψηφισμού που αναφέρονται ανωτέρω. Σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει πρόθεση άσκησης του δικαιώματος ή ταυτόχρονης εξόφλησης, τότε το ποσό και το χρονοδιάγραμμα των μελλοντικών ταμιακών ροών μιας οντότητας είναι αμετάβλητα.

Στην περίπτωση όπου η οντότητα προτίθεται να ασκήσει το δικαίωμα ή να εξοφλήσει ταυτόχρονα, η εμφάνιση του συμψηφιστικού ποσού που ανακύπτει από το συμψηφισμό του περιουσιακού στοιχείου και της υποχρέωσης, παρουσιάζει ορθότερα τα ποσά και το χρονοδιάγραμμα των αναμενόμενων μελλοντικών ταμιακών ροών, καθώς και τους κινδύνους στους οποίους αυτές οι ταμιακές ροές εκτίθενται. Για τον συμψηφισμό των χρηματοοικονομικών μέσων δεν επαρκεί μόνο η πρόθεση αλλά απαιτείται νόμιμο δικαίωμα προκειμένου να μπορούν να μεταβληθούν τα δικαιώματα και τα οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τα συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις.

Ανάλογα με τις επιχειρηματικές πρακτικές που ακολουθεί μια οικονομική οντότητα και ανάλογα με τις απαιτήσεις που έχει η χρηματοοικονομική αγορά ενδέχεται να επηρεάζονται οι προθέσεις της οντότητας για τον συμψηφισμό χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και κατά συνέπεια ενδέχεται να περιορίζουν τη δυνατότητα συμψηφισμού ή του ταυτόχρονου διακανονισμού.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ταυτόχρονου διακανονισμού δύο χρηματοοικονομικών μέσων είναι μέσω ενός γραφείου συμψηφισμού σε μία οργανωμένη χρηματοοικονομική αγορά, όπου οι τράπεζες εμφανίζουν κάθε μέρα τις επιταγές τις οποίες κατέχουν ως κομίστριες και οι οποίες έχουν εκδοθεί επί άλλων τραπεζών, που είναι μέλη του γραφείου, για να πληρωθούν με αμοιβαίο συμψηφισμό μεταξύ των μελών τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι ταμιακές ροές ισοδυναμούν, στην πραγματικότητα, με ένα μόνο συμψηφιστικό ποσό και δεν υπάρχει έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο ή σε κίνδυνο ρευστότητας.

Ο συμψηφισμός των χρηματοοικονομικών μέσων σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι επιτρεπτός, σύμφωνα πάντα με το παρόν πρότυπο. Καταρχήν, δεν επιτρέπεται όταν χρησιμοποιούνται πολλά και διαφορετικά χρηματοοικονομικά μέσα για απομίμηση των

χαρακτηριστικών ενός απλού χρηματοοικονομικού μέσου, όπως για παράδειγμα εάν πρόκειται για σύνθετο χρηματοοικονομικό μέσο. Επιπλέον, μία άλλη περίπτωση όπου δεν ενδείκνυται ο συμψηφισμός είναι όταν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού προκύπτουν από χρηματοοικονομικά μέσα, που αν και έχουν την ίδια πρωτογενή έκθεση σε κίνδυνο, εμπλέκουν διαφορετικούς αντισυμβαλλομένους, όπως για παράδειγμα απαιτήσεις και υποχρεώσεις μέσα σε χαρτοφυλάκιο συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης.

Επιπροσθέτως, εάν χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία είναι ενεχυριασμένα, ως εγγύηση για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις χωρίς δικαίωμα αναγωγής δεν επιτρέπεται να γίνει συμψηφισμός αυτών των μέσων. Παρομοίως, εάν τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία είναι σε παρακαταθήκη από οφειλέτη για την εξόφληση μιας υποχρέωσης, χωρίς όμως αυτά τα περιουσιακά στοιχεία να έχουν γίνει αποδεκτά από τον πιστωτή για τον διακανονισμό της δέσμευσης, πάλι δεν είναι επιτρεπτός σύμφωνα με το πρότυπο ο συμψηφισμός τους. Τέλος, εάν οι υποχρεώσεις που δημιουργούνται, ως αποτέλεσμα ζημιωγόνων γεγονότων, αναμένεται να καλυφθούν από τρίτο δυνάμει διεκδίκησης βασιζόμενης σε ασφαλιστήριο συμβόλαιο, πρέπει να παρουσιάζονται ξεχωριστά στον ισολογισμό και να μην γίνεται ο συμψηφισμός τους.

Η οντότητα, η οποία υπεισέρχεται σε μια σειρά συναλλαγών χρηματοοικονομικών μέσων με τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο, μπορεί να συνάψει μία «κύρια συμφωνία συμψηφισμού» με τον εν λόγω αντισυμβαλλόμενο, η οποία προβλέπει τον διακανονισμό όλων των χρηματοοικονομικών μέσων που καλύπτονται από τη συμφωνία σε περίπτωση αθέτησης ή λήξης οποιασδήποτε σύμβασης. Εάν τα χρηματοοικονομικά μέσα που υπόκεινται σε μία κύρια συμφωνία συμψηφισμού δεν συμψηφίζονται, η επίδραση της συμφωνίας στην έκθεση της οντότητας στον πιστωτικό κίνδυνο είναι απαραίτητο να γνωστοποιείται σύμφωνα με την παράγραφο 36 του ΔΠΧΠ 7.¹²

3.1.11. Διαφορές Δ.Λ.Π. 32 - Ε.Λ.Π.

Το Δ.Λ.Π. 32 αφορά τον προσδιορισμό των χρηματοοικονομικών μέσων και συγκεκριμένα ασχολείται με το ποια είναι τα χρηματοοικονομικά μέσα, πώς ταξινομούνται σε κατηγορίες, ποια είναι η διαδικασία συμψηφισμού τους και ποια είναι η λογιστική αντιμετώπιση των

¹²Δ.Λ.Π.32, 42-50 ; Grant Thornton (2009).

λογαριασμών αποτελεσμάτων των χρηματοοικονομικών μέσων. Η δημιουργία επομένως του προτύπου αυτού στοχεύει στην όσο το δυνατόν καλύτερη πληροφόρηση των χρηστών σχετικά με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία και την επίπτωση τους στην οικονομική θέση της επιχείρησης. Η εφαρμογή του προτύπου αυτού είναι απαραίτητη για να ενισχύσει την αξιοπιστία και γενικά να εφοδιάσει με υψηλό πληροφοριακό περιεχόμενο τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Σε όλα τα προαναφερόμενα θέματα εντοπίζονται πολλές διαφορές σε σχέση με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.

Πρώτη σημαντική διαφορά εντοπίζεται στον τρόπο παρουσίασης και ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 32 διακρίνονται στον ισολογισμό με βάση την πραγματική τους υπόσταση και την ουσία της σύμβασης και όχι με βάση τον νομικό τύπο. Η διάκριση τους, όπως είχε αναφερθεί και παραπάνω, γίνεται σε τρεις κατηγορίες που είναι τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συμμετοχικούς τίτλους.

Αντιθέτως, με βάση τα Ε.Λ.Π. τα χρηματοοικονομικά μέσα δεν υφίστανται τέτοιες διακρίσεις, αλλά οι σχετικοί λογαριασμοί αντιμετωπίζονται κατ' είδος και καταχωρούνται στον ισολογισμό στο ενεργητικό και στο παθητικό σαν απαιτήσεις και σαν υποχρεώσεις αντίστοιχα. Για παράδειγμα, το Κεφάλαιο ενός «ανοικτού» Αμοιβαίου Κεφαλαίου, βάσει του Δ.Λ.Π. 32 θεωρείται Υποχρέωση γιατί αυτό συνάδει με την ουσία του, ενώ με βάση τα Ε.Λ.Π. θεωρείται κεφάλαιο, βάσει του νομικού του τύπου, δηλαδή στοιχείο Καθαρής Θέσης και όχι Υποχρέωση.

Με βάση το παρόν πρότυπο, χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο είναι κάθε απαίτηση που υπάρχει στον ισολογισμό και είναι αποτέλεσμα σύμβασης και αναμένεται να εξοφληθεί με μετρητά ή με ανταλλαγή με άλλο χρηματοοικονομικό μέσο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί μια προκαταβολή που δόθηκε από την επιχείρηση σε προμηθευτή για την αγορά αποθεμάτων στο μέλλον. Αυτή δεν αποτελεί χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο σύμφωνα με Δ.Λ.Π. 32, γιατί παρόλο που είναι αποτέλεσμα σύμβασης δεν θα πάρει η επιχείρηση ποτέ μετρητά αλλά θα λάβει αποθέματα. Αντιθέτως, στα Ε.Λ.Π. είναι απαίτηση και εμφανίζεται κανονικά στο ενεργητικό.

Η πιο σημαντική διαφορά όμως όσον αφορά την παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μέσων έγκειται στο γεγονός ότι στο Δ.Λ.Π. 32 είναι πολύ σημαντική η κατάταξη ενός μέσου ως χρηματοοικονομική υποχρέωση ή ως συμμετοχικό τίτλο, όπως αναλύθηκε στους αντίστοιχους ορισμούς, ενώ αντίθετα στα Ε.Λ.Π. δεν υπάρχει η συγκεκριμένη κατάταξη. Η έννοια του συμμετοχικού τίτλου στα παρόν πρότυπο δεν αφορά μόνο τις συμμετοχές που έχει

μία εταιρία σε άλλες επιχειρήσεις, όπως ισχύει συνήθως στα Ε.Λ.Π. Πρόκειται και για τις «ίδιες μετοχές», οι οποίες αποτελούν συμμετοχικούς τίτλους και μετοχές της ίδιας της οικονομικής οντότητας.

Άλλη σημαντική διαφορά αποτελεί το γεγονός ότι στο Δ.Λ.Π. 32 όσα χρηματοοικονομικά προϊόντα εμπεριέχουν ταυτόχρονα μία καθαρή υποχρέωση προς εξόφληση και έναν συμμετοχικό τίτλο, ονομάζονται σύνθετα χρηματοοικονομικά μέσα και πρέπει να διαχωρίζονται από τα άλλα χρηματοοικονομικά μέσα και να παρουσιάζονται ξεχωριστά. Αυτά τα στοιχεία πρέπει επίσης να λογιστικοποιούνται ξεχωριστά εφόσον το στοιχείο που αφορά υποχρέωση θα επιδρά στα αποτελέσματα, ενώ αυτό που αφορά συμμετοχικό τίτλο θα επιδρά στην Καθαρή Θέση του Ισολογισμού. Για παράδειγμα οι μετατρέψιμες ομολογίες, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 32, αποτελούν σύνθετα μέσα που εμπεριέχουν στοιχείο υποχρέωσης και καθαρής θέσης, ενώ με βάση τα Ε.Λ.Π. αυτές οι ομολογίες μέχρι την πιθανή μετατροπή τους αποτελούσαν μόνο υποχρεώσεις.

Επιπλέον, ακόμη μία διαφορά έγκειται στο θέμα των παραγώγων. Με βάση τα Ε.Λ.Π. τα παράγωγα δεν εμφανίζονται στην ουσία στις οικονομικές καταστάσεις παρά μόνον εμφανίζονται τα αποτελέσματά τους με την λήξη της σύμβασης. Αντίθετα, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Λ.Π. 39 σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού γίνεται αποτίμηση των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία τους και επομένως υπάρχει επίδραση στα αποτελέσματα από τις μεταβολές στην αξία των παραγώγων λόγω της αποτίμησης, μέχρι να επέλθει η λήξη του συμβολαίου.

Επιπροσθέτως, στο παρόν πρότυπο επιτρέπεται ο συμψηφισμός χρηματοοικονομικής υποχρέωσης και χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, μόνο εάν συντρέχουν δύο προϋποθέσεις. Πρώτον, να υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και επίσης να υπάρχει πρόθεση ταυτόχρονης ρευστοποίησης της απαίτησης με την υποχρέωση. Αντιθέτως στα Ε.Λ.Π. ο συμψηφισμός δεν επιτρέπεται, λόγω νόμιμων εμποδίων και διατάξεων.

Στο Δ.Λ.Π. 32 είναι επίσης απαραίτητη η γνωστοποίηση στις οικονομικές καταστάσεις της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων, των πολιτικών διαχείρισης και αντιστάθμισης των κινδύνων και της έκθεσης σε πιστωτικό και επιτοκιακό κίνδυνο. Αντιθέτως, στα Ε.Λ.Π. δεν είναι απαραίτητη η γνωστοποίηση των ανωτέρω στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων.¹³

Τέλος, θα πρέπει να παραθέσουμε κάποιες διαφορές για συγκεκριμένους λογαριασμούς. Καταρχάς, το κόστος αύξησης της Καθαρής Θέσης, με βάση το παρόν πρότυπο μεταφέρεται

¹³Ντζανάτος (2008).

άμεσα στην Καθαρή Θέση, ενώ με βάση τα ελληνικά πρότυπα τα κόστη αύξησης κεφαλαίου μεταφέρονται στα έξοδα εγκατάστασης στο Ενεργητικό του Ισολογισμού και στη συνέχεια γίνεται απόσβεση αυτών των στοιχείων. Επιπλέον, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που ανήκουν σε τρίτους και είναι εκτός Ισολογισμού, όπως κάποιες εγγυήσεις, στο Δ.Λ.Π. 32 αναγνωρίζονται ως χρηματοοικονομικά μέσα και αποτιμώνται όπως αυτά. Αντίθετα, στα Ε.Λ.Π. εμφανίζονται εκτός Ισολογισμού στους «Λογαριασμούς Τάξεως» και απλά αναφέρονται χωρίς η αξία τους να επηρεάζει την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της Επιχείρησης.

Συνοψίζοντας, οι πιο σημαντικές διαφορές ανάμεσα στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32 και στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα θα μπορούσαν να συνοψιστούν στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Σύνοψη διαφορών μεταξύ Δ.Λ.Π. 32 – Ε.Λ.Π.

Δ.Λ.Π. 32 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ	
Δ.Λ.Π. 32	Ε.Λ.Π.
Τα χρηματοοικονομικά μέσα κατατάσσονται στον ισολογισμό κατά την αρχική αναγνώρισή τους σύμφωνα με την ουσία της σχετικής σύμβασης και όχι σύμφωνα με τον τύπο. Η διάκριση γίνεται στις εξής κατηγορίες: -χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο -χρηματοοικονομική υποχρέωση -συμμετοχικός τίτλος.	Δεν υπάρχει τέτοια διάκριση των χρηματοοικονομικών μέσων. Όλοι οι σχετικοί λογαριασμοί αντιμετωπίζονται κατά είδος και με βάση συνήθως τον νομικό τους τύπο.
Τα χρηματοοικονομικά μέσα που εμπεριέχουν ταυτόχρονα μία χρηματοοικονομική υποχρέωση προς εξόφληση και έναν συμμετοχικό τίτλο παρουσιάζονται και λογιστικοποιούνται ξεχωριστά ως Σύνθετα Χρηματοοικονομικά Μέσα.	Δεν είναι δυνατή αυτή η διάκριση.
Τα παράγωγα παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις ως Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία ή ως Υποχρεώσεις και αποτιμώνται στην εύλογη αξία επιδρώντας στα Αποτελέσματα.	Τα παράγωγα αντιμετωπίζονται ως συμβάσεις, βάσει του νομικού τους τύπου, και εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις μόνο με την λήξη της σύμβασης.
Δίνεται έμφαση στις συναλλαγές που αφορούν τους ίδιους συμμετοχικούς τίτλους της εταιρείας	Περιορισμένες αναφορές σε ίδιους τίτλους της εταιρείας

Επιτρέπεται ο συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων και υποχρεώσεων για την παρουσίαση λογαριασμών στις οικονομικές καταστάσεις.	Δεν επιτρέπεται ο συμψηφισμός, λόγω εμποδίων και νομικών διατάξεων.
---	---

3.2 Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 7

Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις

Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων χρειάζονται την απαραίτητη πληροφόρηση για την έκθεση της επιχείρησης σε διάφορους κινδύνους που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά μέσα, όπως είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο κίνδυνος της αγοράς, όπως επίσης και πληροφόρηση για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να γίνει σωστή διαχείριση του κινδύνου. Αυτές οι πληροφορίες προσφέρουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων το απαραίτητο υπόβαθρο για να είναι σε θέση να αξιολογήσουν ορθά την χρηματοοικονομική θέση και την απόδοση της επιχείρησης, όπως επίσης και το μέγεθος και την αβεβαιότητα των μελλοντικών ταμειακών ροών της. Το Δ.Π.Χ.Α. 7, αναλαμβάνει το ρόλο αυτό της ενημέρωσης των χρηστών για τα ανωτέρω θέματα και συμπληρώνοντας το Δ.Λ.Π. 32 απαιτεί γνωστοποιήσεις για την σημαντικότητα των χρηματοοικονομικών μέσων σχετικά με την χρηματοοικονομική θέση και απόδοση της επιχείρησης, όπως επίσης και ποσοτικές αλλά και ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με την έκθεση της σε κίνδυνο.

3.2.1. Σκοπός

Οι αρχές που διέπουν το Δ.Π.Χ.Α. 7 ουσιαστικά συμπληρώνουν τις αρχές αναγνώρισης, αποτίμησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Λ.Π. 39. Σκοπός του Δ.Π.Χ.Α. 7 είναι να παρέχει τις γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, οι οποίες θα παρέχουν την δυνατότητα στους χρήστες των

καταστάσεων να αξιολογούν το πόσο σημαντικά είναι τα χρηματοοικονομικά μέσα για τη χρηματοοικονομική θέση και απόδοση της επιχείρησης. Επιπλέον, το παρόν πρότυπο βοηθά στην αξιολόγηση του βαθμού έκθεσης της επιχείρησης σε κινδύνους που προέρχονται από χρηματοοικονομικά μέσα και του τρόπου χειρισμού των κινδύνων από την μεριά της οικονομικής μονάδας.¹⁴

3.2.2. Πεδίο Εφαρμογής

Το Δ.Π.Χ.Α. 7 εφαρμόζεται από όλες τις επιχειρήσεις και για όλους τους τύπους χρηματοοικονομικών μέσων εκτός από:

1. Συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες οι οποίες αναγνωρίζονται βάσει των Δ.Λ.Π. 27, 28 και 31 αντίστοιχα. Ωστόσο, οι οντότητες θα εφαρμόζουν το παρόν Πρότυπο σε παράγωγα που αφορούν συμμετοχές σε θυγατρικές ή συγγενείς εταιρίες ή κοινοπραξίες με εξαίρεση την περίπτωση που το παράγωγο ανταποκρίνεται στον ορισμό του συμμετοχικού τίτλου του Δ.Λ.Π. 32.
2. Δικαιώματα και υποχρεώσεις παροχών σε εργαζόμενους σύμφωνα με προγράμματα παροχών, όπου εφαρμόζεται το Δ.Λ.Π. 19.
3. Συμβάσεις για ενδεχόμενη αντιπαροχή σε μία συνένωση επιχειρήσεων, από την πλευρά αυτού που αποκτά την επιχείρηση, όπου εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Α. 3.
4. Ασφαλιστήρια συμβόλαια, για τα οποία εφαρμόζεται ΔΠΧΠ 4. Όταν όμως πρόκειται για παράγωγα που ενσωματώνονται σε ασφαλιστήρια συμβόλαια εφαρμόζεται το παρόν πρότυπο, εάν το Δ.Λ.Π. 39 δίνει την δυνατότητα να αναγνωριστούν ξεχωριστά.
5. Χρηματοοικονομικά μέσα, συμβάσεις και υποχρεώσεις για πληρωμές που βασίζονται σε μετοχές, όπου εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Α. 2.¹⁵

Το παρόν Δ.Π.Χ.Α. ισχύει για αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία είναι αυτά που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 39 και για τα μη χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία αφορούν ορισμένα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Δ.Π.Χ.Π. εάν και βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 39, όπως για παράδειγμα κάποιες δανειακές δεσμεύσεις.

¹⁴Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 1 – 2.

¹⁵Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 3 – 5.

Τέλος, το παρόν πρότυπο εφαρμόζεται επίσης και σε ορισμένα συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών μέσων.

3.2.3. Εννοιολογική Προσέγγιση

Είναι πολύ σημαντικό πριν την ανάλυση του προτύπου να γίνει επεξήγηση κάποιων σημαντικών εννοιών και όρων που βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση όσων θα αναλυθούν παρακάτω.

Πιστωτικός κίνδυνος: είναι ο κίνδυνος που υπάρχει όταν ένα από τα δύο αντισυμβαλλόμενα μέρη αθετήσει τους όρους της δέσμευσης του και μπορεί να προκαλέσει οικονομική ζημία και επιδείνωση των οικονομικών μεγεθών στο αντισυμβαλλόμενο μέρος.

Συναλλαγματικός κίνδυνος: είναι ο κίνδυνος που προκαλείται εξαιτίας των μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, οι οποίες κατά συνέπεια επηρεάζουν την εύλογη αξία ή τις μελλοντικές ταμειακές ροές των χρηματοοικονομικών μέσων.

Κίνδυνος επιτοκίων: είναι ο κίνδυνος που προκαλείται από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων της αγοράς, οι οποίες κατά συνέπεια επηρεάζουν την εύλογη αξία ή τις μελλοντικές ταμειακές ροές των χρηματοοικονομικών μέσων.

Κίνδυνος ρευστότητας: είναι ο κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι οικονομικές οντότητες όταν καλούνται να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, οι οποίες αφορούν χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.

Πληρωτέα δάνεια: είναι τα δάνεια των οικονομικών μονάδων, που αποτελούν χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις. Τα πληρωτέα δάνεια δεν αφορούν βραχυχρόνιες εμπορικές υποχρεώσεις που συνάπτονται υπό συνήθεις εμπορικούς όρους.

Κίνδυνος αγοράς: αποτελεί τον κίνδυνο που προκαλείται εξαιτίας της μεταβολής της εύλογης αξίας ή των μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου που προκαλείται από τις διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς. Ο κίνδυνος της αγοράς αποτελείται από τρεις τύπους κινδύνων, οι οποίοι είναι ο κίνδυνος συναλλαγματικών ισοτιμιών, ο κίνδυνος επιτοκίων και ο κίνδυνος λοιπών τιμών.

Κίνδυνος λοιπών τιμών: είναι ο κίνδυνος που προκαλείται εξαιτίας της μεταβολής της εύλογης αξίας ή των μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου που προκαλείται από μεταβολές της αγοράς, εκτός από τις μεταβολές των τιμών των επιτοκίων

και των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Αυτές οι μεταβολές μπορεί να προκαλούνται από παράγοντες άμεσα συνδεδεμένους με το συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό μέσο ή από παράγοντες που επηρεάζουν όλα τα παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα που είναι αντικείμενο συναλλαγής στην αγορά.

Ληξιπρόθεσμο ή σε καθυστέρηση χρηματοοικονομικό μέσο: ένα χρηματοοικονομικό μέσο είναι ληξιπρόθεσμο όταν ο αντισυμβαλλόμενος, αδυνατώντας να εξυπηρετήσει τους όρους της σύμβασης δεν μπορεί να αποπληρώσει την οφειλή του και η σύμβαση του έχει καταγγελθεί.

3.2.4. Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Μέσων

Μια οικονομική μονάδα θα πρέπει να ομαδοποιήσει τα χρηματοοικονομικά μέσα σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών μέσων και τη φύση των γνωστοποιήσεων που πρέπει να παρουσιαστούν. Επιπλέον, είναι απαραίτητο η οικονομική μονάδα να παρέχει ικανοποιητικές και αξιόπιστες πληροφορίες για τα χρηματοοικονομικά μέσα, ώστε να είναι σύμφωνα με τα κριτήρια που περιλαμβάνονται στον ισολογισμό.

Καταρχάς, για να γίνει η σωστή ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων, η οικονομική μονάδα οφείλει να ξεχωρίσει τα μέσα τα οποία αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος από εκείνα που η αποτίμησή τους γίνεται στην εύλογη αξία. Επίσης, θα πρέπει να θεωρηθούν ανεξάρτητη κατηγορία χρηματοοικονομικών μέσων, εκείνα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος προτύπου.¹⁶

3.2.5. Σημασία Χρηματοοικονομικών Μέσων για την Οικονομική Θέση και Απόδοση

¹⁶Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 6.

Μια οικονομική οντότητα θα πρέπει να γνωστοποιεί πληροφορίες που παρέχουν την δυνατότητα στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν πόσο σημαντικά είναι τα χρηματοοικονομικά μέσα για την χρηματοοικονομική θέση και απόδοση της επιχείρησης. Ξεκινώντας, θα γίνει πρώτα αναφορά για τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται να γίνουν για την ορθή αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής θέσης της επιχείρησης, η οποία απεικονίζεται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης (Ε.Λ.Π.: Ισολογισμός).

3.2.5.1. Κατάσταση Οικονομικής Θέσης

3.2.5.1.1. Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων και Υποχρεώσεων

Οι οικονομικές μονάδες είναι απαραίτητο να γνωστοποιούν στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης ή στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων τη λογιστική αξία των εξής κατηγοριών χρηματοοικονομικών μέσων, όπως ορίζονται στο Δ.Λ.Π. 39:

- α) επενδύσεις οι οποίες διακρατούνταν ως την λήξη,
- β) δάνεια και απαιτήσεις,
- γ) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία είναι διαθέσιμα προς πώληση,
- δ) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εμφανίζοντας χωριστά εκείνα που κατέχονταν για εμπορικούς σκοπούς εκμετάλλευσης και εκείνα που ορίστηκαν κατά την αρχική αναγνώριση βάσει του Δ.Λ.Π. 39.
- ε) χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, οι οποίες αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων παρουσιάζοντας χωριστά εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς εκμετάλλευσης και εκείνα που ορίστηκαν κατά την αρχική αναγνώριση, βάσει του Δ.Λ.Π. 39,
- στ) χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που εμφανίζονται στο αποσβεσμένο κόστος.¹⁷

¹⁷Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 8.

3.2.5.1.2. Χρηματοοικονομικά Στοιχεία Ενεργητικού και Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις Αποτιμώμενα στην Εύλογη Αξία Μέσω Αποτελεσμάτων

Όταν μία οικονομική μονάδα προσδιορίζει ότι ένα δάνειο ή μία απαίτηση αποτελεί χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και αποτιμάται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, πρέπει να γνωστοποιεί τα εξής:

- 1) Τον μέγιστο βαθμό έκθεσης του δανείου ή της απαίτησης στον πιστωτικό κίνδυνο κατά την λήξη περιόδου αναφοράς.
- 2) Το ποσό κατά το οποίο κάθε σχετικό παράγωγο ή συναφή στοιχείο ελαττώνει την μέγιστη έκθεση του χρηματοοικονομικού μέσου στον πιστωτικό κίνδυνο.
- 3) Το ποσό της μεταβολής στην εύλογη αξία του δανείου ή της απαίτησης κατά την διάρκεια της περιόδου και συσσωρευτικά, το οποίο προέρχεται από μεταβολές στον πιστωτικό κίνδυνο του χρηματοοικονομικού μέσου. Το ποσό της μεταβολής προσδιορίζεται ως το ύψος της μεταβολής της εύλογης αξίας, η οποία δεν προέρχεται από μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς που δημιουργούν τον κίνδυνο αγοράς όπως για παράδειγμα μεταβολές επιτοκίων, τιμών αγαθών και συναλλαγματικές ισοτιμίες. Εναλλακτικά, το ποσό της μεταβολής προσδιορίζεται με την χρήση μιας εναλλακτικής μεθόδου, με την οποία μπορεί να γίνει μία πιο αξιόπιστη εκτίμηση.
- 4) Το ποσό της μεταβολής στην εύλογη αξία συναφών πιστωτικών παραγώγων ή παρόμοιων μέσων κατά την διάρκεια της περιόδου και συσσωρευτικά, από την αρχική αναγνώριση του δανείου ή της απαίτησης.

Όταν μία οικονομική μονάδα προσδιορίζει μία χρηματοοικονομική υποχρέωση ως στοιχείο που αποτιμάται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, τότε είναι απαραίτητη η γνωστοποίηση των παρακάτω στοιχείων:

- 1) Το ύψος της μεταβολής στην εύλογη αξία της υποχρέωσης, κατά την διάρκεια της περιόδου αναφοράς και συσσωρευτικά, η οποία προέρχεται από την μεταβολή του πιστωτικού κινδύνου της υποχρέωσης. Το ύψος αυτό μπορεί να προσδιοριστεί ως το ποσό της μεταβολής στην εύλογη αξία που δεν προέρχεται από τις μεταβολές συνθηκών αγοράς που δημιουργούν κίνδυνο αγοράς, όπως είναι οι μεταβολές επιτοκίων και συναλλαγματικών ισοτιμιών είτε με μία εναλλακτική μέθοδο για πιο αξιόπιστη εκτίμηση.

- 2) Τη διαφορά που προκύπτει μεταξύ της λογιστικής αξίας της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης και ποσού της σύμβασης που οφείλει να καταβάλει η επιχείρηση κατά την λήξη της σύμβασης στον δικαιούχο.

Τέλος, η οικονομική μονάδα σύμφωνα με το παρόν πρότυπο θα πρέπει να γνωστοποιεί τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν και εάν υπάρχει η πεποίθηση ότι δεν απεικονίζεται σωστά η μεταβολή στην εύλογη αξία που οφείλεται στην μεταβολή του πιστωτικού κινδύνου είναι απαραίτητο να γνωστοποιούνται οι λόγοι της πεποίθησης αυτής.¹⁸

3.2.5.1.3. Επανακατάταξη Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού

Εάν η οικονομική οντότητα έχει αναταξινομήσει ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και ενώ το αποτιμούσε στο αποσβεσμένο κόστος τελικά πρέπει να το αποτιμά στην εύλογη αξία του ή το αντίστροφο, οφείλει να γνωστοποιήσει το ποσό που έχει μεταφερθεί από τη μια κατηγορία στην άλλη, καθώς και τους λόγους για την νέα αυτή κατάταξη.

Τα στοιχεία τα οποία πρέπει να γνωστοποιούνται εάν η οικονομική οντότητα έχει αναταξινομήσει ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο από την κατηγορία των αποτιμώμενων στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων ή από την κατηγορία των διαθέσιμων προς πώληση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, βάσει του Δ.Λ.Π. 39, είναι τα εξής:

- 1) Το ποσό που αναταξινομήθηκε από την μία κατηγορία στην άλλη.
- 2) Τις λογιστικές αξίες και τις εύλογες αξίες, για κάθε περίοδο αναφοράς μέχρι την αποαναγνώριση, όλων των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που έχουν αναταξινομηθεί στην τρέχουσα περίοδο και στις προηγούμενες.
- 3) Εάν το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο έχει ταξινομηθεί σε κατηγορία εκτός της εύλογης αξίας μέσω των αποτελεσμάτων σε σπάνιες περιπτώσεις, είναι απαραίτητο να γνωστοποιούνται οι σπάνιες αυτές περιπτώσεις καθώς και τα γεγονότα που εξηγούν την σπανιότητα της κατάστασης.

¹⁸Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 9 – 11.

- 4) Τα κέρδη ή τις ζημίες της εύλογης αξίας του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου που αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα κατά την περίοδο αναφοράς που έγινε η αναταξινόμηση ή κατά την προηγούμενη.
- 5) Κατά την περίοδο αναφοράς μετά την αναταξινόμηση μέχρι και την αποαναγώριση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, πρέπει να γνωστοποιούνται τα κέρδη ή οι ζημίες της εύλογης αξίας που θα είχαν αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα εάν δεν είχε γίνει η αναταξινόμηση
- 6) Το αποτελεσματικό επιτόκιο και τα εκτιμώμενα ποσά των ταμειακών ροών που αναμένει να αποκτήσει η επιχείρηση, κατά την ημερομηνία αναταξινόμησης.¹⁹

3.2.5.1.4. Αποαναγώριση Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού

Μία οικονομική οντότητα μπορεί να έχει μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού με τέτοιο τρόπο ώστε ένα μέρος ή ολόκληρο το χρηματοοικονομικό στοιχείο να μην πληροί τις προϋποθέσεις για αποαναγώριση, όπως αυτές αναφέρονται στο Δ.Λ.Π. 39. Γι' αυτά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού η οικονομική οντότητα θα πρέπει να γνωστοποιεί τα εξής στοιχεία:

- 1) τη φύση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων,
- 2) τη φύση των κινδύνων και των ωφελειών, στα οποία εκτίθεται η επιχείρηση επειδή κατέχει αυτά τα χρηματοοικονομικά μέσα,
- 3) τις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, εάν η επιχείρηση συνεχίζει να αναγνωρίζει όλα τα περιουσιακά στοιχεία,
- 4) εάν η οικονομική οντότητα συνεχίζει να αναγνωρίζει ένα μέρος μόνο των περιουσιακών στοιχείων, είναι απαραίτητο να γνωστοποιεί την συνολική λογιστική αξία όλων των αρχικών περιουσιακών στοιχείων, την λογιστική αξία των στοιχείων που εξακολουθεί να αναγνωρίζει και την αντίστοιχη των υποχρεώσεων.²⁰

¹⁹ Grant Thornton (2009).

²⁰ Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 13.

3.2.5.1.5. Εξασφαλίσεις

Όσον αφορά τις εξασφαλίσεις που έχει κάθε οικονομική οντότητα για να έχει καλυμμένη την απαίτηση της, πρέπει να γνωστοποιούνται τα εξής στοιχεία:

- 1) η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που η οικονομική οντότητα έχει δεσμεύσει ως εξασφάλιση για τις υποχρεώσεις της, συμπεριλαμβάνοντας και τα ποσά που έχουν αναταξινομηθεί βάσει του Δ.Λ.Π. 39,
- 2) οι όροι και οι συνθήκες οι οποίες σχετίζονται με την δέσμευση.

Όταν η επιχείρηση είναι κάτοχος κάποιων εξασφαλίσεων έναντι κάποιας δέσμευσης και έχει το δικαίωμα να ρευστοποιήσει την εξασφάλιση της ή να προβεί η ίδια σε κάποια νέα δέσμευση του στοιχείου, τότε θα πρέπει να γνωστοποιεί την εύλογη αξία του στοιχείου που κατέχεται από την επιχείρηση ως εξασφάλιση. Επίσης, είναι απαραίτητο να γίνει γνωστοποίηση και της εύλογης αξίας κάθε παρόμοιας εξασφάλισης που έχει ρευστοποιηθεί ή αναδεσμευτεί, όπως επίσης και εάν η οικονομική οντότητα έχει υποχρέωση να την επιστρέψει. Τέλος, πρέπει να γνωστοποιούνται οι όροι και οι συνθήκες της σύμβασης για την χρήση της εξασφάλισης, ώστε να γίνεται διαχείριση της εξασφάλισης σύμφωνα με αυτούς τους όρους.²¹

3.2.5.1.6. Προβλέψεις για Αναγνώριση Ζημιών

Αποτελεί συχνό φαινόμενο τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού μιας οικονομικής μονάδας να υφίστανται ζημία λόγω απομείωσης της αξίας τους, δηλαδή όταν η λογιστική αξία του στοιχείου υπερβαίνει την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία του στοιχείου αυτού. Σε αυτήν την περίπτωση, εάν η επιχείρηση έχει αναγνωρίσει την απομείωση αυτή σε ξεχωριστό λογαριασμό και όχι αφαιρετικά της λογιστικής αξίας του εν λόγω στοιχείου, είναι απαραίτητο να γνωστοποιείται η συμφωνία μεταβολών του λογαριασμού κατά την διάρκεια της περιόδου για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου.

²¹Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 14 – 15.

3.2.5.1.7. Σύνθετα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Ενεργητικού με Ενσωματωμένα Πολλαπλά Παράγωγα

Εάν η οικονομική μονάδα έχει εκδώσει ένα σύνθετο χρηματοοικονομικό μέσο, δηλαδή ένα μέσο που περιέχει το στοιχείο της υποχρέωσης και το στοιχείο των ίδιων κεφαλαίων, και ενσωματώνει επιπλέον πολλά παράγωγα που οι αξίες τους αλληλοεξαρτώνται, θα πρέπει να γίνει γνωστοποίηση της ύπαρξης αυτού του στοιχείου. Αυτά τα χρηματοοικονομικά μέσα, όπως είναι για παράδειγμα τα ομόλογα που ενσωματώνουν πολλαπλά παράγωγα, είναι μία νέα μορφή χρηματοοικονομικών μέσων με μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον.

3.2.5.1.8. Αθέτηση Όρων Δανείου και Ανεξόφλητα Χρέη

Όταν μία οικονομική οντότητα έχει αναγνωρισμένα πληρωτέα δάνεια κατά την ημερομηνία αναφοράς, πρέπει να γίνει γνωστοποίηση των ακόλουθων στοιχείων:

1. λεπτομέρειες για αθετήσεις των όρων σχετικά με χρεολύσια, τόκους και όρους αποπληρωμής δανείου, κατά την διάρκεια της περιόδου αναφοράς,
2. η λογιστική αξία των δανείων, τα οποία δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν κατά την λήξη της περιόδου αναφοράς,
3. εάν έχει γίνει κάποια ρύθμιση της υποχρέωσης και έχει αποκατασταθεί ή έχει γίνει νέα διαπραγμάτευση των όρων του δανείου πρέπει να γνωστοποιούνται πριν εγκριθούν για έκδοση οι Οικονομικές Καταστάσεις.

Εάν κατά την διάρκεια της περιόδου υπήρξαν αθετήσεις όρων δανειακών συμβάσεων διαφορετικών από εκείνους που αναφέρονται παραπάνω, η οντότητα οφείλει να γνωστοποιεί τις πληροφορίες που απαιτούνται, εάν οι σχετικές αθετήσεις επέτρεψαν στον δανειστή να απαιτήσει την εξόφληση του δανείου πιο άμεσα, εκτός βέβαια εάν οι αθετήσεις αποκαταστάθηκαν ή έγινε επαναρρύθμιση των όρων του δανείου, πριν ή κατά την ημερομηνία της περιόδου αναφοράς.²²

²²Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 18 – 19.

3.2.5.2. Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων και Καθαρής Θέσης

Μία οικονομική οντότητα θα πρέπει επίσης να γνωστοποιεί τα στοιχεία εσόδων, εξόδων, κερδών ή ζημιών είτε στην Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων είτε στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων. Τα στοιχεία αυτά που πρέπει να γνωστοποιούνται είναι τα εξής:

- 1) καθαρά κέρδη ή ζημίες από όλες τις κατηγορίες χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, οι οποίες πρέπει να γνωστοποιούνται και στην κατάσταση οικονομικής θέσης όπως αναφέρθηκε ανωτέρω.
- 2) σύνολο εσόδων και εξόδων από τόκους για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού και όλες τις υποχρεώσεις που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Αυτά τα έσοδα και έξοδα από τόκους αποτιμώνται με την μέθοδο πραγματικού επιτοκίου.
- 3) σύνολο εσόδων και εξόδων από αμοιβές που προέρχονται από χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεων που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων και από χρηματοοικονομικά μέσα που μπορεί να προέρχονται από καταπιστευματικές δραστηριότητες,
- 4) έσοδα από τόκους χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που έχουν υποστεί ζημία λόγω απομείωσης,
- 5) ποσό κάθε ζημίας λόγω μείωσης της αξίας κάθε κατηγορίας χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου.²³

3.2.6. Λοιπές Γνωστοποιήσεις

Η οικονομική μονάδα πέραν των ανωτέρω γνωστοποιήσεων που πρέπει να γίνονται στην κατάσταση Οικονομικής Θέσης, στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις και στην Κατάσταση

²³Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 20.

Λογαριασμού Αποτελεσμάτων οφείλει να προβεί σε μια σειρά λοιπών γνωστοποιήσεων που αφορούν την γνωστοποίηση λογιστικών πολιτικών, την γνωστοποίηση της λογιστικής αντιστάθμισης των κινδύνων και της εύλογης αξίας για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικών μέσων.

Λογιστικές Πολιτικές

Πιο συγκεκριμένα, μία επιχείρηση οφείλει να γνωστοποιεί στην περίληψη σημαντικών λογιστικών πολιτικών τη βάση αποτίμησης που χρησιμοποιεί για την κατάρτιση των Οικονομικών Καταστάσεων και λοιπές λογιστικές πολιτικές που χρησιμοποιεί για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Λογιστική Αντιστάθμισης Κινδύνων

Επιπλέον, μία οικονομική οντότητα είναι απαραίτητο να προβεί σε γνωστοποιήσεις της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων που χρησιμοποιεί. Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39 η λογιστική αντιστάθμιση είναι η συμψηφιστική εμφάνιση διαφορών αποτίμησης σε εύλογες αξίες των μέσων αντιστάθμισης και των αντίστοιχων αντισταθμιζόμενων στοιχείων στην κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων. Υπάρχουν ξεχωριστοί τύποι αντιστάθμισης κινδύνων και είναι η αντιστάθμιση της εύλογης αξίας, η αντιστάθμιση ταμειακών ροών, η αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης σε μία επιχειρηματική δραστηριότητα του εξωτερικού και αντιστάθμιση συναλλαγματικού κινδύνου.

Μια επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί ξεχωριστά για κάθε τύπο αντιστάθμισης την περιγραφή κάθε τύπου αντιστάθμισης καθώς και των χρηματοοικονομικών μέσων που έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, τις εύλογες αξίες τους την τρέχουσα περίοδο και τη φύση των κινδύνων που αντισταθμίζονται.

Επιπροσθέτως, όσον αφορά την αντιστάθμιση των ταμειακών ροών, η οικονομική μονάδα οφείλει να γνωστοποιεί τις περιόδους που αναμένεται να συμβούν οι ταμειακές ροές και τότε αναμένεται να επηρεάσουν τα κέρδη ή τις ζημίες. Επιπλέον, πρέπει να γίνει γνωστοποίηση της περιγραφής κάθε συναλλαγής που προβλέπεται να γίνει για την οποία είχαν χρησιμοποιηθεί οι λογαριασμοί αντιστάθμισης, αλλά τελικά δεν αναμένεται πλέον να γίνει. Επίσης, η επιχείρηση οφείλει να γνωστοποιεί το ποσό που αναγνωρίστηκε στα λοιπά έσοδα κατά τη διάρκεια της περιόδου, όπως επίσης και το ποσό που αναταξινομήθηκε από τα ίδια κεφάλαια και θα περιλαμβάνεται στα κέρδη ή στις ζημίες περιόδου.

Τέλος, πρέπει να γίνει γνωστοποίηση του ποσού που αναταξινομήθηκε από τα ίδια κεφάλαια κατά τη διάρκεια της περιόδου και συνυπολογίστηκε στο αρχικό κόστος ή στην λογιστική αξία ενός μη χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας μη

χρηματοοικονομικής υποχρέωσης που αποκτήθηκε με σκοπό την αντιστάθμιση μιας πολύ πιθανής προσδοκώμενης συναλλαγής.

Αναφορικά με την αντιστάθμιση της εύλογης αξίας, η επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές στην εύλογη αξία του μέσου αντιστάθμισης και αντισταθμιζόμενου μέσου. Ξεχωριστά πρέπει να γνωστοποιείται και η αναποτελεσματικότητα που αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα της περιόδου, η οποία προέρχεται από την αντιστάθμιση των ταμιακών ροών ή από την αντιστάθμιση μιας καθαρής επένδυσης σε μια επιχειρηματική δραστηριότητα του εξωτερικού.

Εύλογη Αξία

Είναι πολύ σημαντικό η οικονομική μονάδα να γνωστοποιεί για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων την εύλογη αξία τους σε σύγκριση με την λογιστική αξία των μέσων αυτών. Επιπλέον, είναι απαραίτητο η οικονομική μονάδα να γνωστοποιεί τις μεθόδους και τις παραδοχές για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικών μέσων, εφόσον έχουν χρησιμοποιηθεί Τεχνικές Αποτίμησης.

Στην περίπτωση που για την αποτίμηση στην εύλογη αξία χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές αποτίμησης που βασίζονται σε παραδοχές που δεν στηρίζονται σε τιμές της αγοράς για παρόμοιες συναλλαγές και δεν βασίζονται σε στοιχεία της αγοράς, γνωστοποιείται εάν είναι σημαντική, η επίδραση από την αλλαγή σε αυτές τις παραδοχές, όπως επίσης και το ποσό που μεταφέρθηκε στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης από αυτήν την αποτίμηση. Τελειώνοντας, εάν τα χρηματοοικονομικά μέσα κατά την απόκτηση τους, αποτιμήθηκαν στην εύλογη αξία, αλλά στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκαν άλλες τεχνικές αποτίμησης που έδιναν διαφορετική εύλογη αξία κατά την απόκτηση εάν χρησιμοποιούνταν, τότε πρέπει να γνωστοποιείται η λογιστική πολιτική χειρισμού αυτής της διαφοράς στην αρχή και στη λήξη της χρήσης για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικού μέσου.²⁴

3.2.7. Φύση και Έκταση Κίνδυνων που απορρέουν από τα Χρηματοοικονομικά Μέσα

²⁴Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 21 – 30.

Μία οικονομική μονάδα οφείλει να κάνει γνωστοποίηση πληροφοριών, οι οποίες θα παρέχουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων την δυνατότητα να αξιολογήσουν την φύση και την έκταση των κινδύνων που απορρέουν από όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα που έχει κάθε επιχείρηση στην κατοχή της. Για κάθε κίνδυνο είναι απαραίτητο να γνωστοποιείται ο τρόπος που προκύπτει, ο τρόπος που κάθε οικονομική μονάδα τον διαχειρίζεται, ο τρόπος που αποτιμάται ο κίνδυνος και τέλος εάν υπήρξαν αλλαγές στην φύση του κινδύνου από την έναρξη έως την λήξη της περιόδου.

Πιο συγκεκριμένα, κάθε επιχείρηση πρέπει να προβεί σε γνωστοποίηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών των κινδύνων που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Καταρχάς, όσον αφορά την γνωστοποίηση ποιοτικών χαρακτηριστικών κάθε οικονομική μονάδα πρέπει να γνωστοποιεί για κάθε είδος κινδύνου την έκθεση της στον κίνδυνο, το πώς προέκυψε και την μέθοδο επιμέτρησης του κάθε κινδύνου ξεχωριστά. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να γνωστοποιεί τον τρόπο που η επιχείρηση διαχειρίζεται τον κίνδυνο. Πιο συγκεκριμένα, τους αντικειμενικούς στόχους, τις διαδικασίες και τις πολιτικές που εφαρμόζει η Διοίκηση για να αντιμετωπίσει τους κινδύνους αυτούς. Τέλος, πρέπει να επισημαίνεται κάθε αλλαγή που υπάρχει στην πολιτική διαχείρισης του κινδύνου, στις μεθόδους αποτίμησης και σε όλα τα προαναφερθέντα σε σχέση με την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο.

Όσον αφορά την γνωστοποίηση των ποσοτικών χαρακτηριστικών, είναι απαραίτητη η γνωστοποίηση για κάθε είδος κινδύνου περιληπτικών ποσοτικών στοιχείων σε σχέση με την έκθεση των επιχειρήσεων σε κίνδυνο κατά την λήξη περιόδου αναφοράς και βασίζεται σε πληροφόρηση που παρέχεται εσωτερικά στα βασικά διοικητικά στελέχη της οικονομικής μονάδας. Επίσης, πρέπει να γνωστοποιούνται οι συγκεντρώσεις κινδύνων, εάν δεν προκύπτουν με σαφήνεια από τις ανωτέρω γνωστοποιήσεις. Τέλος, εάν τα ποσοτικά στοιχεία για τους κινδύνους δεν αποτελούν επαρκή πληροφόρηση για τους χρήστες οικονομικών καταστάσεων, πρέπει να παρέχονται πρόσθετες περιφραστικές πληροφορίες.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να γίνει παράθεση των πληροφοριών που απαιτείται να γίνει γνωστοποίηση, ομαδοποιώντας τον κίνδυνο σε τρεις κατηγορίες: πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος ρευστότητας και κίνδυνος της αγοράς.

3.2.7.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Πιστωτικός κίνδυνος, όπως είχε αναφερθεί και ανωτέρω είναι ο κίνδυνος που υπάρχει όταν ένα από τα δύο αντισυμβαλλόμενα μέρη αθετήσει τους όρους της δέσμευσης του και μπορεί να προκαλέσει οικονομική ζημία και επιδείνωση των οικονομικών μεγεθών στο αντισυμβαλλόμενο μέρος.²⁵

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 η οικονομική μονάδα πρέπει να γνωστοποιεί για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικών μέσων τις εξής πληροφορίες:

- τη μέγιστη έκθεση της στον πιστωτικό κίνδυνο στην λήξη της περιόδου αναφοράς, χωρίς να υπολογίζονται οι εξασφαλίσεις και πιστωτικές ενισχύσεις,
- σε σχέση με το προαναφερθέν ποσό θα πρέπει να αναφέρονται οι εξασφαλίσεις και οι πιστωτικές αναβαθμίσεις που έχουν ληφθεί από την επιχείρηση έναντι της απαίτησης της,
- πληροφόρηση αναφορικά με την πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, τα οποία δεν είναι σε καθυστέρηση ούτε έχει γίνει απομείωση της αξίας τους,
- την λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, τα οποία πιθανώς να ήταν σε καθυστέρηση ή απομειωμένα, αλλά έγινε επαναρρύθμιση και επαναδιαπραγμάτευση των όρων τους, με σκοπό να συνεχίσουν να είναι υγιή.

Όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά μέσα που είναι ληξιπρόθεσμα ή έχει γίνει απομείωση της αξίας τους, δηλαδή η λογιστική τους αξία υπερβαίνει την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία τους, θα πρέπει να γίνεται γνωστοποίηση των ακόλουθων στοιχείων:

- μία χρονολογική ανάλυση των χρηματοοικονομικών μέσων που είναι σε καθυστέρηση κατά την λήξη της περιόδου, χωρίς να γίνεται αναφορά στα απομειωμένα χρηματοοικονομικά μέσα
- ανάλυση των απομειωμένων χρηματοοικονομικών μέσων με την εκπόνηση ειδικών προβλέψεων και γνωστοποίηση των λόγων απομείωσης

²⁵ Βλ.: ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.2.3. Εννοιολογική Προσέγγιση.

- περιγραφή των εξασφαλίσεων και λοιπών πιστωτικών ενισχύσεων που έχουν λάβει οι οικονομικές μονάδες έναντι των απαιτήσεων τους που απορρέουν από τα ληξιπρόθεσμα και απομειωμένα υπόλοιπα. Επιπλέον, είναι σημαντικό να γίνεται εκτίμηση της εύλογης αξίας των ανωτέρω εξασφαλίσεων και πιστωτικών ενισχύσεων ανά τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να προσδιορίζεται όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικά η αξία άμεσης διάθεσης τους και κατά συνέπεια ο πιστωτικός κίνδυνος που είναι εκτεθειμένοι.

Τέλος, αναφορικά με τις εξασφαλίσεις και τις πιστωτικές ενισχύσεις, όπως είναι εγγυήσεις, η οικονομική οντότητα πρέπει να γνωστοποιεί τη φύση και την λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών ή μη μέσων που λήφθηκαν από την ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων ή των πιστωτικών ενισχύσεων, που είχαν ληφθεί έναντι των απαιτήσεων. Εάν όμως αυτά τα στοιχεία του ενεργητικού δεν είναι άμεσα μετατρέψιμα σε μετρητά, πρέπει να γίνει γνωστοποίηση των πολιτικών που θα ακολουθήσει η οικονομική μονάδα προκειμένου να διαθέσει τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ή να τα χρησιμοποιήσει για τις δραστηριότητες της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί για παράδειγμα μία τράπεζα όταν λαμβάνει ως εξασφάλιση μία μεταχρονολογημένη επιταγή η οποία τελικά είναι ακάλυπτη. Τότε, η τράπεζα πρέπει να γνωστοποιήσει τον τρόπο που θα την διαχειριστεί, εάν για παράδειγμα θα προβεί σε δικαστικές ενέργειες για την επιδίκαση της υπόθεσης.²⁶

3.2.7.2 Κίνδυνος Ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας όπως αναφέρθηκε και παραπάνω είναι ο κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι οικονομικές οντότητες όταν καλούνται να εκπληρώσουν τις χρηματοοικονομικές τους υποχρεώσεις και λόγω αδυναμίας άντλησης κεφαλαίων αδυνατεί να τις εκπληρώσει.²⁷

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, η οικονομική οντότητα πρέπει να γνωστοποιεί μία ανάλυση ληκτότητας των χρηματοοικονομικών τις υποχρεώσεων, η οποία να παρουσιάζει τις οφειλές από συμβάσεις που απομένουν μέχρι την λήξη της περιόδου αναφοράς. Επιπλέον,

²⁶Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 36 – 38.

²⁷βλ.: ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.2.3. Εννοιολογική Προσέγγιση.

είναι απαραίτητο να γνωστοποιεί μία περιγραφή του τρόπου διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και τις πολιτικές που ακολουθεί.²⁸

3.2.7.3 Κίνδυνος της Αγοράς

Ο κίνδυνος της αγοράς, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αποτελεί τον κίνδυνο που προκαλείται εξαιτίας της μεταβολής της εύλογης αξίας ή των μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου που προκαλείται από τις διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς.²⁹

Σύμφωνα με το παρόν πρότυπο, για το κίνδυνο αγοράς που απορρέει από τα χρηματοοικονομικά μέσα, πρέπει να γίνεται γνωστοποίηση της ανάλυσης ευαισθησίας που χρησιμοποιείται για κάθε είδος κινδύνου στον οποίο είναι εκτεθειμένη κάθε επιχείρηση στην λήξη της περιόδου, όπως επίσης πρέπει να παρουσιάζεται και ο τρόπος με τον οποίο οι λογικές μεταβολές από την σχετική μεταβλητή του κινδύνου επηρεάζουν την Κατάσταση Αποτελεσμάτων και τα Ίδια Κεφάλαια. Επίσης, είναι απαραίτητη η γνωστοποίηση των μεθόδων και των παραδοχών για την προετοιμασία της ανάλυσης ευαισθησίας και οι πιθανές μεταβολές σε αυτές τις μεθόδους, συγκριτικά με αυτές που ακολουθήθηκαν την προηγούμενη περίοδο.

Στην περίπτωση που η διοίκηση της οικονομικής μονάδας κάνει αναλύσεις ευαισθησίας, οι οποίες συνδυάζουν διαφορετικά είδη, όπως για παράδειγμα επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες, τότε πρέπει να γνωστοποιεί την μέθοδο και τις βασικές παραδοχές της ανάλυσης αυτής. Επίσης, σε αυτήν την περίπτωση είναι απαραίτητο να γίνεται γνωστοποίηση των στόχων της μεθοδολογίας και τους ενδεχόμενους κινδύνους που λανθάνουν.

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό εάν οι αναλύσεις ευαισθησίας που γνωστοποιούνται είναι μη αντιπροσωπευτικές του κινδύνου που υφίσταται σε ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, η οικονομική μονάδα θα πρέπει να γνωστοποιεί αυτό το γεγονός και να εξηγεί τους λόγους για τους οποίους μπορεί να συμβαίνει αυτό. Για παράδειγμα, ένας πιθανός λόγος που συμβαίνει αυτό είναι επειδή γίνεται γνωστοποίηση της έκθεσης στον

²⁸Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 39.

²⁹βλ.: ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.2.3. Εννοιολογική Προσέγγιση.

κίνδυνο στην λήξη της περιόδου αναφοράς και συνεπώς δεν απεικονίζεται η έκθεση στον κίνδυνο καθ' όλη την περίοδο αναφοράς.³⁰

3.2.8. Διαφορές Δ.Π.Χ.Α. 7 - Ε.Λ.Π.

Το Δ.Π.Χ.Α. 7 με την έναρξη της εφαρμογής του επιβάλλει πολλές και σύνθετες γνωστοποιήσεις των χρηματοοικονομικών μέσων, οι οποίες φυσικά είναι ασύγκριτα περισσότερες και με μεγαλύτερο βάθος σε σύγκριση με τις απαιτήσεις γνωστοποίησης των ελληνικών προτύπων. Επιπλέον, πολλές από αυτές τις γνωστοποιήσεις σχετίζονται με απαιτήσεις γνωστοποίησης των κινδύνων που απορρέουν από την κατοχή χρηματοοικονομικών μέσων από μία οικονομική οντότητα, καθώς και των πολιτικών διαχείρισης των κινδύνων που ακολουθεί η εκάστοτε οικονομική οντότητα.

Οι γνωστοποιήσεις αυτές πρέπει να καλύπτουν όλες τις κατηγορίες κινδύνων και να αναφέρονται στην αποτίμηση των μέσων αυτών κατά την λήξη της περιόδου αναφοράς αλλά και στην μεταβολή της αξίας τους κατά την διάρκεια της χρήσης καθώς και στην επίδραση που αυτά έχουν στα αποτελέσματα και στην κατάσταση οικονομικής θέσης της επιχείρησης.

Όλες οι ανωτέρω γνωστοποιήσεις πρέπει να γίνονται από εξειδικευμένα στελέχη, τα οποία κατέχουν ειδικές γνώσεις ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες πολύπλοκες απαιτήσεις γνωστοποίησης που εισήγαγε το Δ.Π.Χ.Α. 7.

Το πιο δύσκολο και σύνθετο μέρος των γνωστοποιήσεων ίσως είναι η αξιολόγηση των κινδύνων και ο τρόπος διαχείρισης τους, οι οποίες πληροφορίες πρέπει πλέον να γνωστοποιούνται στο ευρύ κοινό. Στα σημερινά δεδομένα, πρέπει να γίνεται γνωστοποίηση του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου ρευστότητας που αντιμετωπίζουν πολλές επιχειρήσεις σήμερα, αλλά και του κινδύνου της αγοράς. Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι απαιτούνται σύνθετες διαδικασίες και υπολογισμοί για την παροχή αυτών των πληροφοριών στο ευρύ κοινό.

³⁰Δ.Π.Χ.Α. 7, παρ. 40 – 41.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Τα παρακάτω στοιχεία αφορούν μία υποθετική περίπτωση ενός ομίλου εταιρειών «ΕΨΙΛΟΝ», ο οποίος αποτελεί έναν διεθνή όμιλο κατασκευής εξειδικευμένων ενεργειακών έργων. Ο όμιλος αυτός έχει διεθνή παρουσία στον ενεργειακό τομέα και δραστηριοποιείται δυναμικά στην ανάληψη μεγάλων έργων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε Ευρώπη και Μέση Ανατολή. Στον τομέα της βιομηχανικής παραγωγής, ο όμιλος εταιρειών «ΕΨΙΛΟΝ» εξυπηρετεί πληθώρα πελατών παγκοσμίως και εξάγει τα προϊόντα του σε όλο τον κόσμο. Ο όμιλος αυτός εκτίθεται σαφώς σε ένα φάσμα χρηματοοικονομικών κινδύνων, οι οποίοι είναι κίνδυνοι αγοράς (μεταβολές σε συναλλαγματικές ισοτιμίες, επιτόκιο, τιμές αγοράς), πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος ρευστότητας καθώς και λοιποί κίνδυνοι που αναλύονται κατωτέρω.

Οι γνωστοποιήσεις οι οποίες θα παρουσιάζονταν στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας το 2013, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 – Γνωστοποιήσεις Οικονομικών Καταστάσεων, είναι οι εξής:

1)Κίνδυνος της αγοράς: ο όμιλος «ΕΨΙΛΟΝ» είναι εκτεθειμένος στον κίνδυνο της αγοράς που απορρέει από την χρήση χρηματοοικονομικών μέσων. Αναλυτικά είναι εκτεθειμένος στον κίνδυνο συναλλαγματικών ισοτιμιών, στον κίνδυνο επιτοκίων και άλλους κινδύνους τιμών. Συγκεκριμένα:

i. Κίνδυνος συναλλαγματικών ισοτιμιών

Οι περισσότερες συναλλαγές του ομίλου πραγματοποιούνται σε Ευρώ. Παρόλα αυτά ο όμιλος κάνοντας αγορές και πωλήσεις στο εξωτερικό, έχει ως αποτέλεσμα την έκθεση του στον συναλλαγματικό κίνδυνο, αφού έχει πελάτες, προμηθευτές και πιστωτές με τους οποίους συναλλάσσεται σε ξένο νόμισμα. Ο μεγαλύτερος όγκος συναλλαγών σε ξένο νόμισμα πραγματοποιείται σε δολάρια (USD). Συγκεκριμένα, ο όμιλος είχε επενδύσει στις Η.Π.Α. κάνοντας αγορά ομολόγων σε νόμισμα USD. Επίσης έχει προβεί στην λήψη ενός επιχειρηματικού δανείου σε δολάρια (USD) για την επέκταση του ομίλου και στις Η.Π.Α, το οποίο, με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το αποτιμά στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Τέλος, έχει εισπράξει και έχει δώσει πολλές συναλλαγματικές και επιταγές προκειμένου να πραγματοποιήσει συναλλαγές με πελάτες του στο εξωτερικό.

Συνεπώς, ο όμιλος «ΕΨΙΛΟΝ» είναι εκτεθειμένος στον κίνδυνο συναλλαγματικών ισοτιμιών πραγματοποιώντας τις ανωτέρω συναλλαγές. Στόχος του είναι να ελαχιστοποιήσει την έκθεση του στον κίνδυνο αυτό, ακολουθώντας συγκεκριμένες πολιτικές διαχείρισης κινδύνων, τις οποίες οφείλει να γνωστοποιήσει στις οικονομικές του καταστάσεις. Συγκεκριμένα, ο όμιλος θα παρακολουθεί τις ταμειακές ροές που δεν είναι σε Ευρώ και για να αντισταθμίσει τον κίνδυνο θα χρησιμοποιεί έναν συνδυασμό δανείων με κυμαινόμενο και σταθερό επιτόκιο και θα χρησιμοποιεί συμβόλαια ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps).

Βραχυπρόθεσμα, εάν τα ποσά που θα εισπραχτούν και αυτά που θα καταβληθούν είναι στο ίδιο νόμισμα, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους θα συμψηφιστούν και δεν θα γίνει καμία άλλη ενέργεια αντιστάθμισης. Τα swaps συνάπτονται κυρίως για σημαντικές μακροπρόθεσμες θέσεις σε συνάλλαγμα, για τις οποίες δεν αναμένεται να γίνει συμψηφισμός. Επομένως ο κίνδυνος μεταβολής των επιτοκίων αφορά κυρίως τον μακροπρόθεσμο δανεισμό του ομίλου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου του 2013, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα μετατρέπόμενες σε Ευρώ με την ισοτιμία της ημερομηνίας κλεισίματος παρουσιάζονται ως εξής:

Πίνακας 1: Γνωστοποίηση Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ομίλου «ΕΨΙΛΟΝ»

Ποσά σε χιλ. €	2013		2012	
	USD	TRL	USD	TRL
Ονομαστικά Ποσά				
Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία	XXX	XXX	XXX	XXX
Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις	XXX	XXX	XXX	XXX
Βραχυχρόνια Έκθεση	XXX	XXX	XXX	XXX
Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία	XXX	XXX	XXX	XXX
Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις	XXX	XXX	XXX	XXX
Μακροχρόνια Έκθεση	XXX	XXX	XXX	XXX
Σύνολο	XXX	XXX	XXX	XXX

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η ευαισθησία των αποτελεσμάτων της περιόδου, καθώς και των ίδιων κεφαλαίων σε σχέση με τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις του ομίλου με την ισοτιμία EUR / USD και EUR / TRL.

Ας υποθέσουμε ότι πραγματοποιείται στην αγορά την 31 Δεκεμβρίου του 2013 μία αύξηση της μεταβολής της ισοτιμίας EUR / USD κατά 5%, το οποίο ποσοστό προέκυψε από την μέση μεταβλητότητα στην αγορά συναλλαγματικών ισοτιμιών τον τελευταίο χρόνο. Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε την επιρροή που είχε αυτή η αύξηση της ισοτιμίας κατά 5% και αντιστρόφως το ίδιο εάν υποθέσουμε ότι θα μειωθεί κατά 5%. Τα αποτελέσματα προκύπτουν εάν εφαρμόσουμε την ανάλυση ευαισθησίας, η οποία βασίζεται στο ποσό των χρηματοοικονομικών μέσων σε συνάλλαγμα που είχε στην κατοχή του ο όμιλος το 2012 και το 2013 και λαμβάνει επίσης υπόψη τα swaps που αντισταθμίζουν την επίδραση από τις μεταβολές συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Πίνακας 2: Ευαισθησία Αποτελεσμάτων σε μεταβολή Συναλλαγματικής Ισοτιμίας

Ποσά σε χιλ. €	2013			2012		
	USD	TRL	Σύνολο	USD	TRL	Σύνολο
Ονομαστικά Ποσά	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
Αποτελέσματα περιόδου	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
Ίδια κεφάλαια	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX

ii. Κίνδυνος επιτοκίου

Στόχος του ομίλου είναι να ελαχιστοποιήσει την έκθεση των ταμειακών ροών του μακροπρόθεσμου δανεισμού του στον κίνδυνο των επιτοκίων και αυτός είναι και ο λόγος που ο μακροπρόθεσμος δανεισμός θα πραγματοποιηθεί με σταθερά επιτόκια. Όσον αφορά τον βραχυπρόθεσμο δανεισμό του, ο όμιλος εταιρειών «ΕΨΙΛΟΝ» είναι εκτεθειμένος στον κίνδυνο μεταβολής επιτοκίων της αγοράς λόγω του τραπεζικού δανεισμού του με μεταβλητά επιτόκια. Ο όμιλος γνωρίζει πως τα δάνεια με μεταβλητό επιτόκιο τον εκθέτουν σε κίνδυνο ταμειακών ροών, αλλά τα δάνεια με σταθερό επιτόκιο τον εκθέτουν επίσης σε κίνδυνο εύλογης αξίας. Αυτό γιατί εάν η επιχείρηση έχει ένα δάνειο με σταθερό επιτόκιο και το κυμαινόμενο επιτόκιο (για παράδειγμα Euribor ή E.K.T.) είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το σταθερό - βασικό επιτόκιο των τραπεζών, αυτό θα αποτελέσει ζημία για την

επιχείρηση και θα αυξήσει την εύλογη αξία του δανείου. Γι αυτό τον λόγο, στις ακραίες περιπτώσεις ο όμιλος για να αντισταθμίσει τον κίνδυνο μεταβολής των επιτοκίων θα επιλέξει να συνάψει συμβάσεις swaps.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ευαισθησία των αποτελεσμάτων και των ιδίων κεφαλαίων της περιόδου, εάν υπάρξει μια λογική μεταβολή των επιτοκίων της τάξης του 1% και η επίδραση αυτή ισχύει από την αρχή της περιόδου. Οι υπολογισμοί έχουν γίνει βάσει των χρηματοοικονομικών μέσων που είχε στην κατοχή του ο όμιλος σε κάθε περίοδο αναφοράς. Οι μεταβολές είναι λογικές γιατί είναι απόρροια των τρεχουσών συνθηκών της αγοράς και οι υπόλοιπες μεταβλητές θεωρούνται σταθερές.

Πίνακας 3: Ευαισθησία Αποτελεσμάτων σε Μεταβολή Επιτοκίων

Ποσά σε χιλ. €	2013		2012	
	+1%	-1%	+1%	-1%
Αποτελέσματα περιόδου	XXX	XXX	XXX	XXX
Ίδια Κεφάλαια	XXX	XXX	XXX	XXX

iii. Λοιποί κίνδυνοι τιμών

Καταρχάς, ο όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο μεταβολής των πρώτων υλών που προμηθεύεται. Εάν οι τιμές τους αυξηθούν κατά μεγάλο ποσοστό αυτό θα επηρεάσει έντονα το κόστος παραγωγής και αυτό θα πρέπει να γνωστοποιηθεί.

Επιπλέον, ο όμιλος «ΕΨΙΛΟΝ» είναι εκτεθειμένος σε λοιπούς κινδύνους τιμών, οι οποίοι σχετίζονται με μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο και ομολογίες που έχει στην κατοχή του. Για τις εισηγμένες μετοχές θα πρέπει να γίνει γνωστοποίηση τυχόν μεταβολής της αξίας τους και πώς αυτή επηρεάζει τα αποτελέσματα και τα ίδια κεφάλαια της περιόδου. Επομένως, εάν η χρηματιστηριακή τιμή των μετοχών αυξανόταν κατά X%, θα αυξανόταν κατά αντίστοιχο ποσοστό τα αποτελέσματα και τα ίδια κεφάλαια της περιόδου. Αντίστοιχα και για τις ομολογίες, εάν η αγοραία τους αξία είχε αυξηθεί κατά X%, ανάλογα θα αυξανόταν και τα αποτελέσματα και τα ίδια κεφάλαια. Ο κίνδυνος που απορρέει από τα χρεόγραφα είναι περιορισμένος, γιατί αποτελούν μικρό ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων του ομίλου.

2) Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται ο όμιλος απορρέει από την αδυναμία των πελατών τους να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους πριν αυτές γίνουν ληξιπρόθεσμες.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση, ο όμιλος εφόσον κάνει πολλές συναλλαγές με πελάτες εξωτερικού έχει πολλές συναλλαγματικές και επιταγές που δέχεται από πελάτες σε πίστωση της οφειλής τους. Συνεπώς, ο όμιλος πρώτα παρουσιάζει όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που έχουν αναγνωριστεί στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, αναφέροντας τις λογιστικές τους αξίες όπως στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4: Γνωστοποίηση Λογιστικών Αξιών Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων

Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού	2013	2012
Ταμειακά Διαθέσιμα και ταμιακά ισοδύναμα	XXXX	XXXX
Πελάτες και εμπορικές λοιπές απαιτήσεις	XXX	XXX
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Μέσα	XX	XX
Σύνολο	XXXX	XXXX

Ο κύκλος εργασιών του ομίλου αποτελείται κυρίως από συναλλαγές με μεγάλους οργανισμούς του ευρύτερου δημοσίου τομέα με αρκετά μεγάλη πιστοληπτική ικανότητα. Γι' αυτό τον λόγο ο πιστωτικός κίνδυνος του ομίλου είναι περιορισμένος.

Ο όμιλος ελέγχει κατά τακτά χρονικά διαστήματα τις απαιτήσεις του καθώς και τον βαθμό κινδύνου που είναι εκτεθειμένος.

Γι' αυτά τα περιουσιακά στοιχεία που δεν έχουν απομειωθεί σε προηγούμενες ημερομηνίες η Διοίκηση του ομίλου θεωρεί ότι προσφέρουν ικανοποιητική πιστοληπτική ικανότητα και δεν προβαίνει σε εμπράγματα ή ενοχικές εξασφαλίσεις των απαιτήσεων της. Δηλαδή, δεν έχει εγγράψει καμία υποθήκη ή προσημείωση ή δεν έχει προβεί σε ενεχυριάσεις γι' αυτά τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Επιπλέον, υπάρχει συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου από λίγους πελάτες, με υψηλή πιστοληπτική ικανότητα, οι οποίοι προσφέρουν προκαταβολές στον όμιλο, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο τον κίνδυνο.

Ο όμιλος παρακολουθεί ενδεχόμενες καθυστερήσεις των πελατών του στην εξυπηρέτηση των οφειλών τους και αυτήν την πληροφόρηση την ενσωματώνει στο σύστημα ελέγχου της πιστωτικής πολιτικής του.

Σε περίπτωση όμως που ο όμιλος παρακολουθώντας τις απαιτήσεις παρατηρήσει ότι κάποια απαίτηση από πελάτη δεν εξυπηρετείται, τότε θα ακολουθήσει μία σειρά πολιτικών. Καταρχήν, θα προειδοποιήσει τον πελάτη για πιθανότητα καταγγελία σύμβασης και θα εξασφαλίσει τις απαιτήσεις τις, εγγράφοντας υποθήκες. Εάν ο πελάτης συνεχίζει να μην εξυπηρετεί την οφειλή του, τότε ο όμιλος θα καταγγείλει την σύμβαση και θα προβεί σε ενέργειες ρευστοποίησης των εξασφαλίσεών του, όπως για παράδειγμα σε πλειστηριασμούς των ενυπόθηκων ακινήτων. Οι γνωστοποιήσεις που θα κάνει θα αφορούν χρονολογική ανάλυση των μέσων που είναι σε καθυστέρηση, ανάλυση των απομειωμένων χρηματοοικονομικών μέσων με την βοήθεια προβλέψεων και τέλος περιγραφή των εξασφαλίσεων έναντι της απαίτησης και συχνές εκτιμήσεις της εύλογης αξίας των εξασφαλίσεων, καθώς και της πολιτικής που θα ακολουθήσει σε περίπτωση ρευστοποίησης της απαίτησης.

3)Κίνδυνος Ρευστότητας

Κίνδυνος ρευστότητας υπάρχει όταν τα άμεσα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία που έχει η εταιρεία στην κατοχή της δεν επαρκούν για να καλύψει τις υποχρεώσεις της την περίοδο λήξης τους.

Ο όμιλος εταιρειών «ΕΨΙΛΟΝ» διαχειρίζεται τις ανάγκες ρευστότητας του παρακολουθώντας τις οφειλές από τις μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις καθώς επίσης και τις πληρωμές που γίνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Οι διάφορες ανάγκες ρευστότητας του ομίλου παρακολουθούνται σε καθημερινή, εβδομαδιαία και μηνιαία βάση. Ο όμιλος γνωστοποιεί κάθε μήνα τις ανάγκες ρευστότητας για διάστημα μέχρι 360 ημερών.

Ο όμιλος έχει στην κατοχή του μετρητά και χρεόγραφα άμεσα ρευστοποιήσιμα, με σκοπό να καλύπτει τις μηνιαίες του ανάγκες για ρευστότητα. Για να αντιμετωπιστεί οποιαδήποτε πιθανή μελλοντική έλλειψη ρευστότητας έχει στην κατοχή του αχρησιμοποίητες εγκεκριμένες τραπεζικές πιστώσεις προς τον όμιλο. Στον παρακάτω πίνακα γνωστοποιείται η ανάλυση ληκτότητας όλων των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων του ομίλου την 31 Δεκεμβρίου του 2013.

Πίνακας 5: Ανάλυση Ληκτότητας Χρηματοοικονομικών Υποχρεώσεων

Ποσά σε χιλ. €	Βραχυπρόθεσμες				Μακροπρόθεσμες			
	Έως 6 μήνες		6 – 12 μήνες		1 – 5 έτη		Μετά από 5 έτη	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Μακροπρόθεσμος Δανεισμός	XXX		XXX		XXX		XXX	
Υποχρεώσεις Χρηματοδοτικών Μισθώσεων	XXX		XXX		-		-	
Εμπορικές Υποχρεώσεις	XXX		XXX		-		-	
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	XXX		XXX		-		-	
Παράγωγα	XXX		XXX		XXX		XXX	
Σύνολο	XXX		XXX		XXX		XXX	

Συμπερασματικά, ο όμιλος εταιρειών «ΕΨΙΛΟΝ» είναι ένας όμιλος που τηρεί και εφαρμόζει τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην γνωστοποίηση του κινδύνου που απορρέει από τα χρηματοοικονομικά μέσα. Επιπλέον, ο όμιλος επικεντρώνεται στην γνωστοποίηση των πολιτικών που χρησιμοποιεί για να αντισταθμίσει τον κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένος. Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή του παρόντος κεφαλαίου ο όμιλος εταιρειών «ΕΨΙΛΟΝ» είναι μία υποθετική περίπτωση ομίλου και η μελέτη της περίπτωσης του χρησιμοποιήθηκε για λόγους κατανόησης και πρακτικής εφαρμογής του προτύπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Τα τελευταία χρόνια, η διεύρυνση της τάσης για παγκοσμιοποίηση έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη των διεθνών χρηματοπιστωτικών αγορών και συνεπώς στην αύξηση απαιτήσεων γνωστοποίησης για τα χρηματοοικονομικά μέσα που ενδιαφέρουν πλέον τους επενδυτές ανά τον κόσμο. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι διεθνείς επενδυτές προκειμένου να λάβουν τις σωστές αποφάσεις και να επενδύσουν σωστά στα παγκόσμια χρηματοοικονομικά μέσα έπρεπε να είναι σε θέση να κατανοήσουν τις πληροφορίες γνωστοποίησης που απορρέουν από τις οικονομικές καταστάσεις των οικονομικών μονάδων, γίνεται απόλυτα κατανοητή η ανάγκη που υπήρχε για την δημιουργία διεθνών λογιστικών προτύπων.

Το Δ.Λ.Π. 32 – Παρουσίαση Χρηματοοικονομικών Μέσων και το Δ.Π.Χ.Α. 7 – Γνωστοποίηση Χρηματοοικονομικών Μέσων επιτρέπουν στους διεθνείς επενδυτές και σε όλους του χρήστες οικονομικών καταστάσεων να είναι πιο ακριβείς στις συγκρίσεις μεταξύ των διάφορων λογιστικών πληροφοριών και όντας σωστά ενημερωμένοι να μειώσουν την έκθεση τους σε πολλούς κινδύνους που απορρέουν από την χρήση και κατοχή των χρηματοοικονομικών μέσων.

Επιπρόσθετα, η σημαντικότητα των ανωτέρω Διεθνών λογιστικών Προτύπων ενισχύεται από το γεγονός ότι τα πρότυπα συμβαδίζουν με την εξέλιξη των χρηματοοικονομικών μέσων από τα κύρια χρηματοοικονομικά μέσα σε παράγωγα, λόγω της ανάγκης για αντιστάθμιση του κινδύνου. Επομένως, η ανάπτυξη των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για χρηματοοικονομικά μέσα έχει διαμορφωθεί από την ανάγκη για παρουσίαση κερδών ή ζημιών που απορρέουν από παράγωγες συμβάσεις, οι οποίες σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό, γιατί δεν έχουν κάποιο κόστος να επιδείξουν στην αρχή της σύμβασης αλλά μόνο κατά την λήξη.

Συνεπώς η ύπαρξη υψηλής ποιότητας στις γνωστοποιήσεις των χρηματοοικονομικών μέσων είναι μείζονος σημασίας για την κατανόηση των μέσων καθώς και για την ανάπτυξη υγιών λογιστικών πολιτικών για την πρόληψη από συνθήκες οικονομικής αστάθειας, όπως είναι ο κίνδυνος της αγοράς ή των επιτοκίων.

Είναι σαφές ότι η λογιστική των χρηματοοικονομικών μέσων , η ορθή παρουσίαση τους στις οικονομικές καταστάσεις καθώς και η γνωστοποίηση τους αποτελεί μία εξαιρετικά δύσκολη και πολύπλοκη περιοχή για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Δυστυχώς, όπως έχει διαπιστωθεί από έρευνες που έχουν γίνει (βλ. άρθρο των Lopes and Rodrigues (2008), υπάρχει μία δυσκολία από τις περισσότερες επιχειρήσεις να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν σωστά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα. Η δυσκολία αυτή αφορά το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις δεν είναι εξοικειωμένες με την λογιστική διαχείριση και γνωστοποίηση των σύγχρονων χρηματοοικονομικών μέσων και κυρίως των παραγώγων, εστιάζοντας το πρόβλημα περισσότερο στις απαιτήσεις γνωστοποίησης της λογιστικής αντιστάθμισης των κινδύνων των παραγώγων, που αποτελεί έναν εξαιρετικά δύσκολο τομέα.

Για να μπορέσουν να εφαρμοστούν σωστά οι απαιτήσεις γνωστοποίησης των προτύπων και να γίνεται επίσης και σωστή παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μέσων στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει οι επιχειρήσεις να διαθέτουν το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό για να προβεί στις απαραίτητες αναλύσεις των νέων δεδομένων και τροποποιήσεων που εισάγουν τα πρότυπα. Συνεπώς, θα αυξηθεί η ποιότητα της πληροφόρησης που προσφέρουν οι επιχειρήσεις στους διεθνείς επενδυτές για τα χρηματοοικονομικά τους μέσα, με αποτέλεσμα την περαιτέρω ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Επιπροσθέτως, μία ακόμη σημαντική δυσκολία που καθιστά δύσκολη την κατανόηση των προτύπων που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα από τις επιχειρήσεις είναι το γεγονός ότι υφίστανται πολλές τροποποιήσεις λόγω της ραγδαίας εξέλιξης των χρηματοοικονομικών μέσων και του χρηματοπιστωτικού τομέα γενικότερα. Η ολοένα και μεγαλύτερη χρήση των παραγώγων από τις επιχειρήσεις, οδήγησε σε αναθεώρηση των γνωστοποιήσεων των προτύπων και την δημιουργία του Δ.Π.Χ.Α 7 με αυξημένες απαιτήσεις γνωστοποίησης, δίνοντας μεγάλη βάση στην γνωστοποίηση λογιστικής αντιστάθμισης των κινδύνων, που αποτελεί περίπλοκο κομμάτι της λογιστικής.

Επομένως, πολλοί υποστηρίζουν ότι θα ήταν ωφέλιμο όλες αυτές οι τροποποιήσεις που εφαρμόζονται στα πρότυπα που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα να έρχονται στο τέλος τους, καθώς όλες αυτές οι αλλαγές που συμβαίνουν στην εξέλιξη των χρηματοπιστωτικών αγορών δεν επιτρέπουν την εδραίωση λογιστικών προτύπων που θα καλύπτουν κάθε πιθανή κατάσταση που μπορεί να συμβεί και να επηρεάσει την χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Αυτό έχει ως συνέπεια την αύξηση της δυσκολίας κατανόησης και πρακτικής εφαρμογής των

προτύπων από τις επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά αυτό είναι πολύ δύσκολο, καθώς οι χρηματαγορές και οι αγορές κεφαλαίων εξελίσσονται συνεχώς και τα πρότυπα πρέπει να προσαρμόζονται και να τις ακολουθούν, θεσπίζοντας νέους νόμους και εισάγοντας νέες τροποποιήσεις, βοηθώντας όμως τις επιχειρήσεις να τις ενστερνιστούν.

Τέλος, όπως προαναφέρθηκε, στην παρούσα εργασία, κατά τη διάρκεια της έρευνας στο συγκεκριμένο θέμα, υπήρξαν αρκετοί περιορισμοί. Στο αντικείμενο της παρούσας έρευνας δεν υπήρξε αρκετή βιβλιογραφία που να αναλύει την πρακτική εφαρμογή των Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Π.Χ.Α. 7 από τις επιχειρήσεις καθώς και τις δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν κατά την εφαρμογή αυτή.

Παρόλο το γεγονός ότι είναι αναγκαίο και απαραίτητο να κατανοείται πλήρως το ερευνητικό θέμα και η σχετική ερευνητική μεθοδολογία, ήταν εξαιρετικά δύσκολο το γεγονός ότι για την εκπόνηση αυτής της εργασίας δεν υπήρχαν αρκετές μελέτες ή αναφορές που να προέρχονται από επιχειρηματικούς τομείς όπου χρησιμοποιούν και εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Γι' αυτόν τον λόγο κρίνεται απαραίτητος ο εμπλουτισμός της βιβλιογραφίας σχετικά με το θέμα της πρακτικής εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων που αφορούν τα χρηματοοικονομικά μέσα από τις επιχειρήσεις.

Θα ήταν επίσης πολύ χρήσιμο να γίνει περαιτέρω έρευνα στους τρόπους, τις πολιτικές και τις μεθόδους που μπορεί να αναπτύξει μία επιχείρηση για να ξεπεράσει τις δυσκολίες στην εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Η έρευνα αυτή θα πρέπει να αφορά όχι μόνο τις μεγάλες επιχειρήσεις και τους ομίλους εταιρειών, αλλά για όλες τις επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητα και χρησιμοποιούν καθημερινά τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Τέλος, η ανάπτυξη, η ορθή και πιο εκτεταμένη χρήση των Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Π.Χ.Α. 7 από τις επιχειρήσεις χρήζει άμεσης διερεύνησης, διότι τα χρηματοοικονομικά μέσα παρουσιάζουν ραγδαία εξέλιξη και συνεχώς αναπτύσσονται νέες κατηγορίες χρηματοοικονομικών μέσων, όπως είναι τα ομόλογα με ενσωματωμένα πολλαπλά παράγωγα. Επομένως, νέες έρευνες που να μελετούν την εξέλιξη των χρηματοοικονομικών μέσων και την σύγκλιση των προτύπων με αυτήν την εξέλιξη κρίνεται απαραίτητη για την καλύτερη κατανόηση τους από τις επιχειρήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Grant Thornton (2009), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Τόμος Β', Grant Thornton, Αθήνα.
2. Grant Thornton (2009), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Τόμος Γ', Grant Thornton, Αθήνα.
3. International Accounting Standards Board (2006), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, Εκδόσεις Ι.Ε.Δ.Λ.Π., Ηνωμένο Βασίλειο.
4. Κοσμίδου, Κ. και Ζοπουνίδης, Κ. (2003), Συστήματα Διαχείρισης Τραπεζικών Κινδύνων: Η περίπτωση του Asset Liability Management, Εκδόσεις Κλειδάριθμος Αθήνα.
5. Λαζαρίδης, Γ. και Παπαδόπουλος, Δ. (2005), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Τεύχος Α', Β' Έκδοση, Θεσσαλονίκη.
6. Νεγκάκης, Χ. (2014), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Θεωρία και Εφαρμογές.
7. Ντζανάτος, Δ. (2008), Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με Απλά Λόγια και οι Διαφορές τους από τα Ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
8. Πρωτοψάλτης, Ν., Νικόλαος, Γ. (2008), Διαρκής Κωδικοποίηση Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και Διερμηνειών, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

EENH

1. Bishop, H., Bradbury, M. and Van Zijl, T. (2005), “NZ IAS 32: An Evaluation of the Potential Impact on Financial Reporting by Issuers of Convertible Financial Instruments”, *Pacific Accounting Review*, Vol. 17, pp. 34-52.
2. Bischof, J. (2009), “The Effects of IFRS 7 Adoption on bank disclosure in Europe”, *Accounting in Europe*, Vol. 6, pp. 167-194.
3. De Jong, A., Rosellón, M. and Verwijmeren, P. (2006). “The Economic Consequences of IFRS: The Impact of IAS 32 on Preference Shares in the Netherlands”, *Accounting in Europe*, Vol. 3, pp. 169-185.
4. Detilleux, J. C. and Naett, C. (2005), “Cooperatives and International Accounting Standards: The case of IAS 32”, *Revue Internationale de L'Economie Sociale* 295.
5. EC Staff (2012), “International Accounting Standard 32 Financial Instruments: Presentation”.
6. Hausin, M., Hemmingsson, C. and Johansson, J. (2008), “How to Hedge Disclosures? IFRS 7 and Hedge Accounting-A First Stocktaking”, *rapport nr.: Externredovisning och företagsanalys 07-08-59M*.
7. Hodgdon, C., Tondkar, R., Harless, D. W. and Adhikari, A. (2008), “Compliance with IFRS Disclosure Requirements and Individual Analysts’ Forecast Errors”, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol. 17, pp. 1-13.
8. International Financial Reporting Standard (2003), “International Accounting Standard 32 Financial Instruments: Presentation”.

9. International Financial Reporting Standard (2005), “International Financial Reporting Standard 7 Financial Instruments: Disclosures”.
10. Ighian, D. C. (2012), “A Study on Accounting Standards with Regards to Financial Instruments”, *Economics and Applied Informatics*, pp. 69-76.
11. Jankensgård, H., Hoffman, K. and Rahmat, D. (2014), “Derivative Usage, Risk Disclosure, and Firm Value”, *Journal of Accounting and Finance*, Vol. 14.
12. Lopes, P. T. and Rodrigues, L. L. (2008), “Accounting for Financial Instruments: A Comparison of European Companies? Practices with IAS 32 and IAS 39”, *Research in Accounting Regulation*, Vol. 20, pp. 273-275.
13. Mauri, A. and Conti, C. (2007), “Corporate Financial Risk Management: Governance e Disclosure Dopo IFRS 7”, *Department of Economics, Management and Quantitative Methods at Università degli Studi di Milano Departmental Working Papers 2007-22*.
14. Schmidt, M. (2013), “Equity and Liabilities—A Discussion of IAS 32 and a Critique of the Classification”, *Accounting in Europe*, Vol. 10, pp. 201-222.
15. Sorin, B. and Silvia, S. (2009), “National and International Approach to Financial Instruments”, *Annals of the University of Oradea*, Vol. 3, pp. 90-95.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. www.iasplus.com
2. www.iasb.org
3. www.fasb.org

4. <http://scholar.google.com/>

5. <http://www.e-forologia.gr>